

5651 SAYILI İNTERNET ORTAMINDA YAPILAN YAYINLARIN DÜZENLENMESİ VE BU YAYINLAR YOLUYLA İŞLENEN SUÇLARLA MÜCADELE EDİLMESİ HAKKINDA KANUN'UN 9/A MADDESİ ÇERÇEVESİNDE ÖZEL HAYATIN KORUNMASI

Doğan KILINÇ*

ÖZET

Küreselleşme, günümüz dünyasını etkileyen önemli olgulardan birisidir. Küreselleşmeyle beraber dünyada siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarda ciddi değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimi etkileyen temel faktör ise, bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen baş döndürücü gelişmelerdir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin en çarpıcı örneklerinden birisi İnternettir. İnternet yirminci yüzyılın en önemli buluşlarından birisidir. İnternet sayesinde ulusal ve uluslararası alanda bilgi paylaşımı ve iletişim hayal edilemeyecek boyutlara ulaşmış ve dünya gerçekten küçülmüştür. Bugün, İnterneti kullanarak pek çok bilgiye kolay, ucuz ve hızlı bir şekilde erişmek mümkündür.

Özel hayat, insanın sahip olduğu en önemli temel hak ve özgürlüklerden birisidir. İlk çağdan günümüze ve tarihin her döneminde özel hayat önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternetin günlük hayatımızın bir parçası haline gelmesiyle, özel hayat ihlalleri gittikçe artmaya başlamıştır.

Ülkemizde İnternet ortamında işlenen bazı suçlarla mücadele amacıyla, 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" hazırlanmıştır. Söz konusu Kanun'a 2014 yılında 9/A maddesi eklenmiştir. Bu madde ile İnternet ortamında yer alan ve özel hayatı ihlal eden bir içerik nedeniyle söz konusu İnternet sitesine erişim engelleme imkânı getirilmiştir. Bu çalışmada, 5651 sayılı Kanun'un 9/A maddesi çerçevesinde, İnternet ortamında yer alan ve özel hayatı ihlal eden içeriklere karşı neler yapılabileceği sorusuna cevap bulunmaya çalışılmıştır.

***Anahtar Kelimeler:** İnternet, özel hayatın korunması, mahremiyet, erişim engelleme, bilgi ve iletişim teknolojileri.*

Dr. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (doganklc@yahoo.com)

PROTECTION OF PRIVATE LIFE WITHIN THE CONTEXT OF ARTICLE 9/A OF LAW NO. 5651 ON REGULATING BROADCASTING IN THE INTERNET AND FIGHTING AGAINST CRIMES COMMITTED THROUGH INTERNET BROADCASTING

ABSTRACT

Globalization is one of the important concept nowadays affecting our world. With globalization, we have witnessed serious changes in political, economical social and cultural structures in the world. Main factor which impacts this change is the stunning developments in the information and communication technologies.

One of the impressive examples in the information and communication technologies is Internet, and Internet is deemed as one of the important inventions of 20th century. Thanks to the invention of Internet, the information shared and the communication at local and international level have been reached to an unimaginable extent and as a consequence of which the world virtually became smaller in that sense. Today, it is possible to access to the information in a cheap and rapid manner.

Protection of private life is one of the essential rights and liberties that mankind owns. Protection of private life emerges as an important concept throughout the history, up until now. Interfering with the private life is growing with the fact that internet becomes a part of our daily life.

The Law No. 5651 on “Regulating Broadcasting in the Internet and Fighting against Crimes Committed through Internet Broadcasting” was adopted to combat with the crimes committed at internet environment. Afterwards, Article 9/A was incorporated to the said Law. With the incorporation of Article 9/A, now it is possible to block the access to the web page which includes a content that interferes with the private life of people.

In this study, within the frame of Article 9/A of the Law No: 5651, it is aimed to find solutions to the problem of contents broadcasted at internet platform which interferes with the private life.

Keywords: *Internet, protection of private life, privacy, blocking the access, information and communications.*

GİRİŞ

Küreselleşme, günümüz dünyasını etkileyen önemli olgulardan birisidir. Küreselleşmeyle beraber dünyada siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarda ciddi değişimler yaşanmaktadır¹. Bu değişimi etkileyen temel faktör ise, bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen baş

¹ DOĞAN, İlyas, Parçalayan Küreselleşme, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 22

döndürücü gelişmelerdir. Teknolojide meydana gelen gelişmeler dünya üzerinde hareketliliği arttırmakta bu da küreselleşmeyi hızlandırmaktadır. Bu gelişmelerle sadece halklar bir yerden bir yere kolay ve hızlı seyahat etmemekte, İnternet ve mobil telefonların icat edilmesiyle haberleşme de kolay ve hızlı bir şekilde yapılabilmektedir. Teknolojik gelişmelerle dünyanın yerleşik düzeni değişmekte ve geleneksel normlar zorlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, gelişen teknolojiler geleneksel hukuk düzenlerini ciddi bir şekilde sarsmakta, hatta bazen ulusal hukukları çaresiz bırakabilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojileri, toplumları derin bir şekilde etkilemektedir. Son 150 yılda meydana gelen teknolojik ilerlemelerle endüstri devriminin yerini bilgi devrimi almıştır².

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde³ yaşanan baş döndürücü gelişmeler, günlük hayatı son derece kolaylaştırmış yeni hizmetlerin ve uygulamaların geliştirilmesini sağlamıştır. Ancak bu teknolojik gelişmeler beraberinde bazı tehdit ve riskleri de getirmiştir. Bu tehdit ve risklerin en büyük hedefi, temel hak ve özgürlüklerdir. Haberleşme özgürlüğü başta olmak üzere, özel hayatın gizliliği, ifade hürriyeti, kişisel verilerin korunması ilk akla gelen risk altındaki özgürlüklerdir. Söz konusu özgürlükler, gerek ulusal gerekse uluslararası hukuk tarafından korunmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin getirdiği faydalardan yararlanmak ve bunların tehlikelerinden korunmak için ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği ve çalışmalar yapılmaktadır. Bilgi teknolojileri, bireyleri, toplumları ve devletleri çeşitli platformlarda buluşturmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojileri, her geçen gün ekonomik ve sosyal hayatımıza daha fazla nüfuz etmekte ve dünyamızı yoğun bir şekilde etkilemektedir. Hayatın dijitalleşmesiyle birlikte bu ürün ve hizmetlere olan

² KLEVE Pieter-De MULDER Richard, “Privacy Protection an the right to information: in search of a new symbiosis in the information age”, Cyberlaw, Security an Privacy Ed. Sylvia Mercado Kierkegaard, The Second Internentional Conferance on Legal, Security and Privacy Issues in Information Technology, Beijing China, 2007, s. 333

³ Bilgi teknolojisi; “*veri ve bilgileri toplayan, işleyen, saklayan ve iletimini sağlayan bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin, yazılım ve donanım öğelerinin bütünü*” olarak tanımlanabilir. (<http://www.tubaterim.gov.tr/> erişim: 28.02.2016) Bilgi teknolojisi, bilgisayarda ve iletişim teknolojisiyle yeni imkânlar sağlar, verimliliği ve etkinliği artırır. Bilgi teknolojileri, düzenli yapılan işlemleri otomatikleştirir, yetenekleri ve bilgiyi artırır, bilgiye kolay erişimi sağlar. Ayrıca, bilgiyi yönetmememizi ve bilgiyi yorumlamamızı sağlar. Bilgi teknolojileri, bilginin ortaya çıkması, ortaya çıkan tüm bilgilerin toplanması, toplanan bilgilerin biriktirilmesi, biriktirilen bilgilerin gerekli şekilde işlenmesi, elde edilen bilgilerin bütününe kontrolde geçirilmesi, toplanan bilgilerin gerekli yerlere yayılması, yayılan bilginin korunması ve bu işlemleri yaparken kullanılan araçların tamamı olarak ifade edilmektedir. (<http://www.mailce.com/bilgi-teknolojisi-nedir.html>, erişim: 28.02.2016)

bağımlılık artmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileri, günümüzde sadece bilim adamlarını ve uzmanları ilgilendiren bir konu olmaktan çıkmış sosyal ve ekonomik yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojileri, sosyal hayatı radikal bir şekilde değiştirmekte, bu durum “bilgi çağı» olarak ifade edilmektedir. Bunu en açık şekilde haberleşme alanında görmekteyiz. Bugün dünyanın herhangi bir yerinde meydan gelen bir olay, çok kısa süre içerisinde her yer de duyulabilmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin en çarpıcı örneklerinden birisi İnternettir. İnternet yirminci yüzyılın en önemli buluşlarından birisidir. İnternet sayesinde ulusal ve uluslararası alanda bilgi paylaşımı ve iletişim hayal edilemeyecek boyutlara ulaşmış ve dünya gerçekten küçülmüştür. Bugün, İnternet kullanarak pek çok bilgiye kolay, ucuz ve hızlı bir şekilde erişmek mümkündür. Çağımızın fenomeni İnternet yediden yetmişe bütün insanların hayatını etkilemektedir. İnternetin büyük bilgisayarlarda başlayan macerası, masaüstü bilgisayarlarda devam etmiş, masaüstü bilgisayarların yerini zamanla dizüstü bilgisayarlar, onların yerini de tablet bilgisayarlar almıştır. Nihayet bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucunda İnternet, akıllı telefonlar ve akıllı saatler ile artık yanımızdan ayıramadığımız bir unsur olmuştur. Akıllı telefon teknolojisinde yaşanan gelişmeler nedeniyle gelecekte İnternet kullanım oranının bilgisayarların önüne geçeceğini söylemek kehanet olmayacaktır⁴. Nitekim Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu⁵ tarafından hazırlanan raporlarda da bu durum açık bir şekilde görülmektedir⁶.

Özel hayat, insanın insan olmasından dolayı sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerden birisidir. İlk çağdan günümüze ve tarihin her döneminde özel hayat önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel araştırmalar, çeşitli dinlerde yer alan düzenlemeler ve hukuk kuralları özel hayatın tüm

⁴ Pew Araştırma Merkezi'nin Şubat 2016'da yayınladığı rapora göre; gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde akıllı telefona sahip olma ve İnterneti kullanma oranı artmaya devam etmektedir. Yine bu rapora göre; gelişmekte olan ve gelişen ülkelerde yapmış olduğu araştırmaya göre geçen 2 yılda internet kullanım oranı ve akıllı telefon sahip olma durumu önemli derecede artmıştır. 2013'de gelişmiş ve gelişmekte olan 21 ülkede internet kullanımı ya da akıllı telefon sahip olma ortalaması % 45 iken 2015 yılında bu rakam %54 olmuştur. Diğer taraftan, gelişmekte olan ülkelerde akıllı telefon kullanım oranı inanılmaz derecede artmıştır. 2013'de % 21 iken 2015'e gelindiğinde % 37'lere kadar yükselmiştir. YILDIZ, Aysel, (<https://yenimedya.wordpress.com/2016/03/14/dunyada-akilli-telefona-sahip-olma-ve-internete-erisim-oranlari/> , erişim: 15.03.2016)

⁵ (<http://www.btk.gov.tr/tr-TR/Anasayfa>, erişim: 08.03.2016)

⁶ (http://www.btk.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FSayfalar%2FPazar_Verileri%2F2015-Q2.pdf , erişim: 08.03.2016)

insanlar için ve her zaman geçerli olduğunu göstermektedir. Nitekim yapılan araştırmalarda, ilkel topluluklar da bile “hayali duvarlar” aracılığıyla oluşturulmuş mahremiyet alanları bulunduğu tespit edilmiştir. Örneğin, Peru’da yaşadığı tespit edilen bazı topluluklarda odaların olmadığı geniş evlerde, kişi özel alan oluşturmak istediğinde yüzünü duvara dönmektedir. Bunun anlamı, artık hiç kimse onunla diyalog kurmamalı ve ona bakmamalıdır. Yine bu topluluklarda, bir yabancıнын izin almadan başka bir ailenin evine girmesi hoş karşılanmamaktadır⁷. Dolayısıyla, ilk çağdan günümüze sosyal bir varlık olmasına rağmen insan için “özel alan” ihtiyacının olduğu söylenebilir. Özel hayatın korunması, psikolojik ve sosyolojik bir ihtiyaçtır.

Özel hayat, kişi dokunulmazlığı, yaşam hakkı, mülkiyet hakkı, konut dokunulmazlığı gibi negatif statü haklardan birisi olmakla birlikte, onlardan farklı olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemelere paralel şekilde gelişen bir özgürlüktür⁸.

Günümüz dünyasında bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, özel hayata müdahaleyi oldukça kolaylaştırmıştır⁹. Örneğin, eskiden sadece gazetecilerde bulunan fotoğraf makinesi ve video kayıt cihazları, akıllı telefonlar sayesinde artık herkesin eli altında bulunmaktadır. Bu durum, özel hayata yönelik ihlalleri arttırmaktadır¹⁰. Yine artan teknolojik gelişmeyle birlikte, kişilere ait veriler eskiye oranla daha kolay bir şekilde tutulmaya ve depolanmaya başlamıştır. Ancak bu durum beraberinde bazı tehlikeleri getirmektedir. Burada sorun kişisel verilerin toplanması değil, bu bilgilerin kimle hangi amaçlarla paylaşılacağıdır. Bireyin bu paylaşım konusunda inisiyatifi kaybetmesi özel hayatı tehlikeye atmaktadır. Başka bir ifadeyle, problem salt bilginin toplanması değil, bu bilginin ilgisinin isteği dışında başka makamlara aktarılmasıdır. Bu nedenle, kişisel veri toplayan kamu

⁷ SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar, “Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y. 2013, Sa. 3, s. 228

⁸ TEZCAN, Durmuş, “Bilgisayar Karşısında Özel Hayatın Korunması”, Anayasa Yargısı Dergisi, C. 8, 1991, s. 385

⁹ İMRE, Zahit, “Şahsiyet Haklarından Şahsın Özel Hayatının Ve Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 39, Sa. 1-4, 1974, s. 147

¹⁰ TANDOĞAN, Halûk, “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı Ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.20, Sa.1, Ankara, 1963, s. 2; ÖĞÜÇ, Çağdaş-KASAP, Fevzi, “İnternet Yayıncılığında Etik Yaklaşımlar: Özel Hayatın Gizliliği” Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.8, Sa.37, 2015, s.969

kurumları sadece yasal amaçlarını gerçekleştirecek kadar yetkilendirilmeli ve verinin sahibinin bilgisi dâhilinde bu paylaşımları yapabilmelidir. Kişilerin mali durumu, sağlık durumu vb. kişisel verilerinin bilgisayarlara yüklenmesi bunlara kişilerin bilgi ve rızası bulunmaksızın uzaktan erişimi mümkün hale getirmektedir¹¹. Nitekim günümüz dünyasında “dünyanın patronu ve süper gücü” olarak kabul edilen ve İnternetin mucidi olan Amerika Birleşik Devletleri’nin Savunma Bakanlığı’nda yer alan hassas bilgiler bile bilgisayar korsanları tarafından ele geçirebilmektedir¹². Yine Amerika’nın milli güvenliğiyle ilgili bilgilerin wikileaks.org¹³’da yayınlanması, Panama’da bir hukuk firmasına ait belgelerin yer aldığı panamapapers.icij.org¹⁴ isimli bir İnternet sitesinde de pek çok ülkeyle ilgili önemli belgelerin yayınlanması olayın ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Ülkemizde kimlik bilgilerinin ele geçirilip İnternet ortamında yayınlanması ise konuya ilişkin başka dramatik bir örnektir¹⁵. Söz konusu kimlik bilgileriyle bir kişiye ait tüm hassas verilerin ele geçirilmesi ekonomik veya başka amaçlarla kullanılması ne yazık ki mümkündür. Diğer taraftan, yıllardır TBMM’de bekleyen Kişisel Verilerin Korunması Kanununun kabul edilmesini olumlu olarak değerlendirmek gerekir¹⁶. 2010 yılındaki Anayasa Değişikliğiyle kişisel veriler anayasal hak haline gelmiştir. Bu değişiklikten ancak 6 yıl sonra kanun çıkarılabilmektedir.

¹¹ GÖREN, Zafer, “Türk-Alman Hukukunda Kişiliğin Korunması” Anayasa Yargısı Dergisi, C. 9, 1992, s. 181-182

¹² (<http://www.dw.com/tr/abdye-siber-sald%C4%B1r%C4%B1/a-18187103>; <http://www.amerikaninsesi.com/content/amerikan-genel-kurmayina-siber-saldiri-devlet-destekli/2907162.html> erişim: 08.03.2016),

¹³ WikiLeaks, kaynaklarının gizliliğini koruyarak hükümetlerin ve diğer organizasyonların hassas belgelerini yayınlayan, İsveç merkezli bir uluslararası organizasyondur. (<https://wikileaks.org/>, erişim: 08.03.2016)

¹⁴ Panama belgeleri, bugüne kadar gerçekleşen en büyük doküman sızıntısı olarak kabul edilmektedir. Toplamda 11,5 milyon belge sızdırılmıştır. Bu belgelerde başta politikacılar olmak üzere iş dünyasına, bürokrasiye ait kara para aklama, ambargoları delme, vergi kaçırma gibi yasa dışı mali ekonomik faaliyetler yer almaktadır. Bu sızıntı pek çok ülkede siyasal sarıntıya yol açacaktır. Kanımızca, bu belgelerle dünyanın ekonomik ve siyasi yapısı yeniden şekillenecektir.

(http://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/panama-belgeleri-nedir-kirli-parayi-anlama-rehberi,N8tfyV_t7kOip5j93JuG3g/xRel5X09Dke8-homfjWE7w, erişim: 10.04.2016)

¹⁵ Sanal korsanlar, 50 milyon Türk vatandaşının kişisel bilgilerinin yer aldığı iddia ettikleri veri tabanını İnternette yayınlamıştır. Bu veri tabanı sızıntısı iddiası, kamuyla bağlantılı en geniş kapsamlı bilgi sızıntılarından biri olarak tanımlanmıştır. Yine söz konusu İnternet sitesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Başbakan Ahmet Davutoğlu’nun kimlik bilgileri de yayınlanmıştır.

¹⁶<http://www.gazetevatan.com/50-milyon-turk-un-kimlik-bilgileri-sizdi-931968-gundem/>, erişim: 10.04.2016)

¹⁶ (<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6698.html>, erişim: 12.04.2016)

İnternetin günlük hayatımızın bir parçası haline gelmesiyle, özel hayat ihlalleri gittikçe artmaya başlamıştır¹⁷. Özellikle ülke nüfuslarından daha fazla nüfusa sahip sosyal ağlarda¹⁸ yapılan gelişigüzel paylaşımlar özel hayatla ilgili mağduriyetleri daha da arttırmaktadır¹⁹.

Dünyada yaşanan gelişmelerle paralel bir şekilde ülkemizde de, İnternet başta olmak üzere hızla yaygınlaşan elektronik iletişim araçlarının sağladığı imkânların kötüye kullanılmasıyla çeşitli suçlar işlenmeye başlamıştır. İnternet ortamında işlenen suçların hızlı bir şekilde artması ve bu suçların işlenmesindeki kolaylığa rağmen, yürürlükteki kanunların²⁰ yetersizliği yasa koyucuyu bu konuda yasal düzenleme yapmaya zorlamıştır. Ayrıca, 1982 Anayasası'nın "Ailenin korunması" başlıklı 41.²¹ ve "Gençliğin korunması"

¹⁷ DURAK, Yasemin, "İnternet Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı Ve Hukuki Korunma", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, Sa. 1, Konya, 2014, s. s.103

¹⁸ KILINÇ, Doğan, "Kişisel Verilerin Korunması ve Sosyal Ağlar", 4. Uluslararası Bilgi Güvenliği ve Kriptoloji Konferansı, Ankara, 2010, s.122

¹⁹ Dünyadaki en popüler sosyal ağlardan birisi Facebook'tur. Facebook, 2004 yılında hizmet vermeye başlayan bir sosyal ağıdır. İlk başta üniversite öğrencilerine açık olan servis 2006 yılında herkese açılmıştır. New Statesman istatistiklerine göre Facebook'un 2 milyarı aşkın kayıtlı kullanıcısı bulunmaktadır. Buna göre; dünya nüfusunun %28.5'i Facebook kullanıcısı, internet kullanıcılarının ise %66'sı Facebook üyesidir. Facebook'un açıkladığı verilere göre; servisin günlük 1.04 milyar, aylık aktif kullanıcı sayısı ise Aralık 2015 verilerine göre 1.59 milyardır. Yine bu araştırmaya göre, kullanıcıların gizlilik konusunda farkındalıklarının olmadığı ortaya çıkmıştır. NextAdvisor'ın yaptığı araştırma sonuçlarına göre Facebook kullanıcılarının %25'i servisin lokasyon bilgisine ulaştığını bilmediği, %29'u basit şifreler kullandığı, %39'u gönderilen mesajların herkese açık mı yoksa sadece arkadaşlara mı gösterileceğini bilmediği ortaya çıkmıştır. Bu bilinç eksiklikleri ise özel hayat mağduriyetleri olarak ortaya çıkmaktadır. (<http://shiftdelete.net/facebook-hakkinda-ilk-ginc-bilgiler-68933>, erişim: 09.03.2016) Diğer sosyal ağlar; ikinci sırada Çin merkezli bir anlık mesajlaşma uygulaması olan Tencent QQ yer alırken üçüncü sıra da yine Çin merkezli bir sosyal ağ olan Qzone yer almaktadır. Instagram 300 milyon kullanıcısı ile Twitter'ın önünde yer alırken Snapchat ise 100 milyon aktif kullanıcısıyla beraber 17. Sıradadır. Günümüzde en çok aktif kullanıcısı bulunan 17 sosyal ağdan 6 tanesi (yaklaşık 3'te biri) Uzak Doğu merkezlidir. (<http://webrazzi.com/2015/02/09/sosyal-aglar-aktif-kullanici-webrazzi-pro/>, erişim: 09.03.2016)

²⁰ 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "Bilişim Alanında Suçlar"ı düzenleyen 243 ve devamı maddeleri, 1117 sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu bu kanunlara örnek olarak gösterilebilir.

²¹ Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır. (<https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/anayasa.uc?p1=41>, erişim: 28.03.2016)

başlıklı 58. maddesi²² İnternetle ilgili düzenleme yapmada etkili olmuştur. Yapılan bu düzenleme, 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”²³dur. Söz konusu Kanun, 23/05/2007 tarihli 26530 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir²³. 5651 sayılı Kanun’un amacı; içerik, yer, erişim ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumluluklarını düzenlemek ve bahse konu servis sağlayıcılar marifetiyle İnternet ortamında işlenen belirli suçlarla mücadelenin esas ve usullerini belirlemektir. Bu Kanun ile Türkiye’nin İnternet içerik politikası tek bir metin altında toplanmıştır.

5651 sayılı Kanun ile, Anayasa’nın söz konusu hükümleri uyarınca aileyi, çocukları ve gençleri İnternet dahil elektronik iletişim araçlarının suiistimal edilmesi suretiyle uyuşturucu ve uyarıcı madde alışkanlığı, intihara yönlendirme, cinsel istismar, kumar ve benzeri kötü alışkanlıkları teşvik eden yayınların içeriklerinden korumak için gerekli önleyici tedbirlerin alınması amaçlanmıştır. Başka bir ifadeyle, bu kanunla elektronik ortamda çocuğa, gençliğe ve aileye yönelik ağır ve vahim nitelikteki saldırıların önlenmesi hedeflenmiştir²⁴.

5651 sayılı Kanun’a 06.02.2014 yılında 9/A maddesi eklenmiştir. Bu madde ile İnternet ortamında yer alan ve özel hayatı ihlal eden bir içerik nedeniyle söz konusu İnternet sitesine erişim engelleme imkânı getirilmiştir. 5651 sayılı Kanun, Anayasamızın, özel olarak korunmasını öngördüğü, başta aile, çocuklar ve gençler olmak üzere belirli sosyal kesimlere yönelik suçların kolayca işlenmesini önlemeyi hedefleyen özel nitelikli bir kanundur²⁵.

²² Devlet, istiklâl ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır. (<https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/anayasa.uc?p1=58> erişim: 28.03.2016)

²³ (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf>, erişim: 15.03.2016)

²⁴ 5651 sayılı Kanun gerekçesi için bkz. (http://www.tib.gov.tr/dokuman/5651_genel%20gerkece.pdf, erişim: 01.12.2015)

²⁵ 5651 sayılı Yasanın uygulanmasına yönelik üç yönetmelik çıkarılmıştır. Başbakanlık tarafından hazırlanan “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” 30 Kasım 2007 tarihli ve 26716 sayılı Resmi Gazete’de, “İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik” 1 Kasım 2007 tarihli 26687 sayılı Resmi Gazete’de, Telekomünikasyon Kurumu (Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’nun eski adı) tarafından hazırlanan “Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönet-

I- Özel Hayat Tanımı, Kapsamı ve Hukuk Sistemlerindeki Yeri²⁶

Özel hayatın koruma alanları, koruma araç ve ilkeleri, uygulanan sınırlamalar ve yaptırımlar bu özgürlüğün çok yönlülüğünü ve karmaşıklığını göstermektedir. Gizlilik ve bağımsızlık özel hayatın temel unsurlarıdır. Özel hayatın gizliliği, kişi dokunulmazlığının devamıdır. Kişinin, davranış ve ilişkileri, kişisel tercihleri özel hayatını şekillendirir. Aslında özel hayat, bireyin dilediği gibi yaşama ve davranma özlemi olarak da ifade edilebilir²⁷.

Bütün modern demokratik hukuk devletlerinde benimsenmiş bir anayasa hukuku ilkesi olan özel hayatın gizliliği, insanın şahsiyetinin korunmasında önemli bir araçtır. Günümüz hukuk devletlerinde, kişi her yönüyle bir bütün olarak kabul edilmekte ve özel hayat da bu bütünün önemli bir parçası olarak görülmektedir. Özel hayatın hukuksal düzenlemelere konu olmasındaki temel amaç; insan kişiliğinin serbestçe gelişmesine imkân vermek, kişiye kendisi ve yakınları ile baş başa kalabileceği, devletçe ve başkalarınca rahatsız edilemeyeceği özerk bir alan sağlamaktır. Özel hayatın korunması insan şerefının korunmasında önemli bir araçtır²⁸.

Özel hayatın korunması, insana değer veren bütün siyasal sistemlerde, sosyal ve psikolojik ihtiyacın sonucunda ortaya çıkmıştır. Sosyal bir varlık olan insanın, toplumda başkalarıyla olan ilişkileri, gizlilik veya açıklık dereceleri bakımından, iç içe geçmiş çemberlere benzetilmektedir. “Çekirdek benlik” olarak ifade edilen en iç çember, kişinin hiç kimseyle paylaşmadığı mutlak sırları, gizli duyguları, düşünceleri, ümitleri, korkuları ve dileklerinden meydana gelmektedir. Burası, bireyin tam anlamıyla kendisiyle baş başa kalacağı bir alan, onun kişiliğinin bir nevi sığınağıdır. İkinci çember, kişinin en yakınlarıyla paylaşacağı nispi sır alanıdır. Daha sonra, arkadaş ve dost çevresiyle paylaşılan duygu ve düşünceler çemberi gelir. En son çember ise, kişinin herhangi bir kimseye açıklamaktan veya kamunun bilgisine sunmaktan çekinmediği konulardan oluşmaktadır²⁹. Sonuç olarak, insanın, kendisiyle ilgili bir konuyu kime ne zaman açıklayacağı veya açıklamayacağı hususunun onun en doğal hakkı olduğu söylenebilir.

melik” ise 24 Ekim 2007 tarihinde 26680 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁶ KILINÇ, Doğan, “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.61, Sa.3, Ankara, 2012, s. 1099 vd.

²⁷ KABOĞLU, İbrahim, Özgürlükler Hukuku, Afa Yayınları, İstanbul, 1993, s. 151

²⁸ ÖZBUDUN, Ergun, “Anayasa Hukuku Bakımından Özel Haberleşmenin Gizliliği”, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1977, s. 265

²⁹ ÖZBUDUN, 1977, s. 266

Bazı kavramlar vardır ki, onların tanımlamak ve kapsamını belirlemek kolay değildir. Özel hayat da bunlardan birisidir. Özel hayatın “*ağyarını mani efradini cami*,”³⁰ bir tanımını yapmak oldukça zordur. Zaten bu kavramın tam anlamıyla tanımlanamayacağı hususunda doktrinde uzlaşma bulunmaktadır³¹. Gerek ulusal gerekse uluslararası hukuki düzenlemelerde de benzer yaklaşımı vardır. Nitekim ulusal ve uluslararası pek çok düzenlemede özel hayatın tanımlanmaksızın koruma altına alındığı görülmektedir³². Hukukçu Arthur Miller “*özel hayatı tanımlamak zordur, çünkü o sinir edici bir belirsizliğe ve gözden kaybolma eğilimine sahiptir*”³³.” derken kavramın bu yönüne dikkat çekmektedir.

20. yüzyılda insan hakları ve temel özgürlüklerin korunması, devletlerin iç işi olmaktan çıkarak uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Başka bir ifadeyle, İkinci Dünya Savaşından sonra insan haklarının korunması uluslararası alana taşınmıştır. İkinci Dünya Savaşı öncesi ve savaş sırasında yaşanan olaylar, insan haklarının ulusal düzeyde korunamayacağını göstermiştir. Bu nedenle, uluslararası alanda insan haklarının pozitif bir hukuk sistemi çerçevesinde korunması fikri ortaya çıkmış ve bunun sonucunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) hazırlanmıştır³⁴. Sözleşmeciler devletler, yetki alanlarında bulunan herkese AİHS'nin kapsamına giren hak ve özgürlükleri tanımıştır. Böylece, bireyler ulusal hukuk yanında uluslararası hukukun da öznesi olmuştur. Bu sözleşmenin daha önceki sözleşmelerden farkı, uluslararası yargısal denetim mekanizması getirmesidir. Bu mekanizmayla, sözleşmeyi ihlal eden devletlere yaptırım uygulanabilmektedir³⁵. AİHS hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleyen organ, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

³⁰ Alınmaması gerekenleri dışarıda bırakan, alınması gerekli olanları ise içine alan, tam ve eksiksiz tanımdır. Buna göre, bir tanım yaparken ona ilişkin bütün özellikler olmalı, ait olmayan hiçbir şey ise yer almamalıdır. İşte bugüne kadar bu anlamda özel hayatla ilgili bir tanım yapılamamıştır.

<http://www.sozlukanlaminedir.net/agyarini-mani-efradini-cami-ne-demektir/>, erişim: 09.03.2016)

³¹ ÖZBUDUN, 1977, S. 265, SALİHPAŞAOĞLU, 2013, s.234; TEZCAN, 1991, s. 385, EKER KAZANCI, Behiye, “Kişilerin İzinsiz Görüntülerinin Alınmasının TCK m.134 Çerçevesinde Korunması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, Sa, 1, 2007, s.133

³² Örneğin, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi m.12, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi m.17, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 8. madde.

³³ MİLLER, A. R.: Assault on Privacy: Computers, Data Banks and Dossiers, The University of Michigan Press, 1971, s.25, aktaran, SALİHPAŞAOĞLU, 2013, s. 234

³⁴ http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, erişim:25.12.2015)

³⁵ GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref-GÖLCÜKLÜ, A.Feyyaz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s.7

(AİHM)'dir. Mahkeme, özel hayatı tanımlamaktan ısrarla kaçınmaktadır. Özel hayat, teknolojik gelişmelere paralel bir şekilde yeniden şekillenmektedir. Bu nedenle, tanımlanması mümkün ve gerekli değildir³⁶.

AİHM, özel hayatın ne olduğuna ilişkin hiçbir zaman açık ve kesin bir tanım yapmamıştır. Mahkemeye göre özel hayat, detaylı bir tanım getirilemeyen geniş bir kavramdır. Açık olan ise, özel hayat kavramının her bireyin özgür olarak kişiliğini oluşturabildiği ve geliştirebildiği, hem diğer insanlarla hem de dış dünya ile ilişkili bir alanı kapsayan, mahremiyetten daha geniş bir kavram olduğudur. Bu nedenle AİHM, kesin ve net bir özel hayat tanımı yapmak yerine, her davanın özelliklerine göre konuyu değerlendirmektedir³⁷.

AİHM Klass kararı³⁸ ile bireyin özel hayatına ilişkin verilerin kamusal organlar tarafından toplanmasına, depolanmasına ve işlenmesine dayanak oluşturacak önemli ilkeleri belirlemiştir. Bu kararda AİHM, bireyin özel hayatı kapsamındaki bilgilere ilişkin kamusal müdahaleleri, bireyi koruyucu uygun ve etkili garantiler içeren yasal düzenlemeler bulunmadığı sürece AİHS'nin 8. maddesinde belirtilen hakların bir ihlali olarak değerlendirmiştir³⁹.

Özel hayat, bireye kişiliğini özgür olarak oluşturabileceği ve geliştirebileceği alanı sağlayacak kapsama sahiptir. Bu anlamda birey, diğer kişilerle ilişkiler kurma imkânına da sahip olmalıdır. AİHM, 1992 yılında vermiş olduğu Niemetz-Almanya kararında özel hayatın kapsamını belirlemiştir. Buna göre; “*Özel hayat kavramını, bireyin kişisel hayatını istediği gibi yaşayabileceği bir “iç alan”la kısıtlamak ve bu alanın dışında kalan dış dünyayı bu alandan tamamen hariç tutmak aşırı sınırlayıcı bir yaklaşımdır. Özel hayata saygı, başka insanlarla ilişki kurmak ve söz konusu ilişkileri geliştirmek hakkını da bir dereceye kadar içermelidir*”⁴⁰. Dolayısıyla özel hayat, iç alanla sınırlanmamalı, dış dünya da konuya dâhil edilmelidir.

³⁶ BOZLAK, Ayhan, “Kamusal Bağlamda Özel Hayatın Korunması: ABD Federal Yüksek Mahkemesi Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması Arasında Mukayeseli Bir İnceleme, TBB Dergisi 2013, Sa. 109, s. 84; ÖZDEMİR, Kenan, “Türk Hukukunda Ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Özel Hayatın Gizliliği”, (http://www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=515#_ftnref62 erişim:15.12.2015)

³⁷ ROAGNA, Ivana, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması, Çev. Ayşegül Alkış Schäling, Avrupa Konseyi, Strazburg, 2012, s.12

³⁸ (<http://ihami.anadolu.edu.tr/aihmgorster.asp?id=30>, erişim:15.12.2015)

³⁹ ŞİMŞEK, 2001.

⁴⁰ ROAGNA, 2012, s.14; SALİHPAŞAOĞLU, 2013, s. 235

AİHM'e göre; bir devlet tarafından bireyler hakkında rızaları alınmaksızın bilgi toplanması, zorunlu tıbbî tedaviler, başka insanlarla ilişki kurma ve bu ilişkileri geliştirme, isim taşıma, kişinin görüntüsü veya itibarının korunması⁴¹, aile kökeni hakkında bilgilenme, fiziksel ve manevi bütünlük, cinsel ve toplumsal kimliği, cinsel hayatı ve eğilimleri, sağlıklı bir çevre, kendi kaderini belirleme hakkı ve kişisel özerklik, arama ve el koymadan korunma ve telefon görüşmelerinin gizliliği özel hayat kapsamında değerlendirilmelidir⁴². Mahkeme bazı kararlarında ise, özel hayat kapsamına girmeyen hususları belirlemektedir. Örneğin, evcil hayvanla sahibi arasındaki ilişki, bir kişi ile kadavrası arasındaki ilişki (nesebin tespiti amacıyla DNA testi için mezardan çıkarılan); bir mahkûmla, onunla cezaevi koşulları hakkında kampanya başlatmak amacıyla iletişime geçen mektuplaştığı kişi arasındaki yazılı ilişki özel hayat kapsamında değildir⁴³.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin 428 sayılı kararında, özel hayat, *“zorunlu olarak bireyin kendi hayatını en az müdahale ile yaşamasını içerir. Özel, aile ve ev hayatı, fiziksel ve moral bütünlüğü, onuru ve şöhreti, aldatılma durumunda olmaktan sakınmak, ilgisiz ve utandırıcı gerçeklerin açıklanmaması, özel fotoğrafların izinsiz yayınlanmaması, güvenilerek verilen veya alınan enformasyonun açıklanmasının engellenmesi”* biçiminde tanımlanmıştır⁴⁴.

Özel hayat doktrinde; *“bireyin dingin ve rahat bırakılma hakkına sahip olduğu kendine özgü alanı”⁴⁵, “kişinin kendisine yakın kişilerle paylaştığı ve bunlar dışındaki kişilere gizli kalması gereken yaşam alanı”⁴⁶, “herkes tarafından bilinmeyen, özel araştırma ve bilgi edinmeyle sağlanan kişiye ait*

⁴¹ AİHM, “Tutum Petrina-Romanya” davasında Sözleşmenin 8. maddesinin bir kişinin itibarına da uygulanmasını kabul etmiştir. İtibarın, söz konusu eleştiri bir toplumsal tartışmada dile getirilmiş olsa bile, ulusal mahkemelerce korunması yükümlülüğünü getiren, kişinin bireysel kimliğinin ve psikolojik bütünlüğünün bir parçası olduğunu ifade etmiştir. ROAGNA, 2012, s.18

⁴² AVCI, Feyzullah, Ceza Yargılamasında Özel Hayatın Gizliliği Hak ve Hürriyetinin Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilen Deliller Nedeniyle İhlali, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006, s. 5.

⁴³ ROAGNA, 2012, s.13

⁴⁴ ÜZELTÜRK, Sultan, 1982 Anayasası ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine Göre özel Hayatın Gizliliği Hakkı, Beta, İstanbul 2004, s.168; İlkiz, Fikret, “Özel hayatın gizliliğinin ihlali”, 2007, (<http://bianet.org/bianet/bianet/98197-ozel-hayatin-gizliliğinin-ihlali>, erişim:25.12.2015)

⁴⁵ KABOĞLU, 1993, s. 151

⁴⁶ ZEVLİLİLER, Aydın, Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku-Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 1992, s. 397.

*hususlar*⁴⁷”, “*başkalarının öğrenilmesi istenilmeyen kişiye ait hususlar*⁴⁸” şeklinde tanımlanmaktadır. Tanımlarda ortak olan nokta, kişiye ait bir alan ve bu alanın başkaları tarafından bilinmemesidir. Başka bir ifadeyle, özel hayatta birey, bu özgün alanın kendine hasredilmesini talep etmektedir.

Özel hayatta neyin gizlilik kapsamında olduğu tartışmalıdır. Bireyin kendine özgü ve başkasını ilgilendirmeyen bilgilerinin gizli kalması gerektiği söylenebilir. Örneğin, dini inanç, felsefi veya ideolojik görüş, bireyin katıldığı bir sosyal grup, kişisel veriler bu kapsamda değerlendirilebilir⁴⁹.

AİHM içtihatlarına göre; cinsiyet, medeni hal, doğum yeri, etnik kimlik ve diğer hassas bilgilerin zorunlu olarak toplandığı resmi nüfus sayımları, parmak izi, tıbbi verilerin toplanması ve tıbbi kayıtların tutulması, sağlık, sosyal hizmetler ve vergi gibi idari ve sivil konuları ele alan bireysel kimlik belirleme sistemi, görüntü, hücre örnekleri, DNA profilleri mali amaçlarla kişisel harcamalara ilişkin detayların verilmesi, telefon görüşmelerinin izlenmesi, kaydedilmesi veya saklanması; idari ve bireysel amaçlarla kurulan, sağlık, sosyal ve mali veri tabanları gibi kişisel kimlik saptama sistemi; kamuya açık sokaklardaki görüntü yakalayan kameralar, cezaevlerindeki ziyaret alanlarında tutuklu/hükümlü ve yakınları ile olan görüşmeleri izleme sistemi özel hayat kapsamındadır⁵⁰. Yine, Mahkemeye göre; bireyin yasal medeni durumunu tanıma bu kapsamdadır. Kanun tarafından dayatılan, özel sektörde işten çıkarılma ve eski gizli servis çalışanlarına getirilen istihdam sınırlamalarının da, özel hayata saygı gösterilmesi hakkıyla ilgili olduğu düşünülmüştür. 8. maddenin vatandaşlığa geçme taleplerine uygulanmasının ise hassasiyet teşkil ettiği görülmüştür. Her ne kadar ilgili madde belirli bir ülkenin vatandaşlığını elde etme hakkı tanımıyorsa da, Mahkeme, vatandaşlık talebinin keyfi bir şekilde reddedilmesinin bazı durumlarda o madde tarafından korunan özel hayat boyutunun toplumsal kimlik yönü üzerindeki etkisi sebebiyle, 8. madde kapsamında sorun oluşturacağını göz ardı edilemeyeceğini ifade etmiştir⁵¹.

Özel hayatın gizliliği, kişilik hakkının unsurlarından birisidir. Kişinin hak ve fiil ehliyeti yanında hayatı, sağlığı, şeref ve haysiyeti, sırları, vücut

⁴⁷ ÖZEK, Çetin, Türk Basın Hukuku, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1978, s. 259.

⁴⁸ ŞEN, Ersan, Devlet ve Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1996, s. 7.

⁴⁹ DOĞAN, Yusuf Hakkı, “Özel Hayata Karşı İşlenen Suçlar”, (<http://www.cezabb.adalet.gov.tr/makale/146.doc>, erişim: 15.12.2015)

⁵⁰ GÜNAYDIN, Şerife, İnsan Hakları Kapsamında Özel Hayatın Gizliliği, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2007, s. 34; ROAGNA, 2012, s.13; DOĞAN, 2005

⁵¹ ROAGNA, 2012, s.12

bütünlüğü, ismi ve diğer değerleri üzerindeki hakların tamamı kişilik hakkıdır⁵². Kişilik hakları, çeşitli hukuk disiplinleri tarafından koruma altına alınmıştır. Kamu hukuku ve özel hukukta kişilik haklarını koruyan çeşitli hükümler bulunmaktadır.

Özel hayat, başlıca üç alanı kapsamaktadır⁵³. Birincisi ortak alandır. Ortak hayat alanı, kişinin toplumsal yaşama katılması sonucu, öteki toplum bireyleriyle paylaştığı yaşam alanıdır⁵⁴. Bu alanın başkaları tarafından bilinmesinde herhangi bir sakınca yoktur. Başka bir ifadeyle ortak alan, bir kimsenin kültürel faaliyetlerde bulunması, alışveriş merkezlerine gitmesi, toplu taşıma araçlarına binmesi gibi kamuya açık alanlardaki eylemlerinden oluşan alandır⁵⁵. Örneğin, konuşmacı ya da sanatçı olarak herkesin girip çıkabildiği yerlerde faaliyette bulunmak bu kapsamdadır. Kişinin bu alanı, giz alanına dolayısıyla kişilik hakkının kapsamına girmez ve diğer kişilerin öğrenmesinde ve bunları paylaşmasında sakınca bulunmamaktadır. Yine, kişinin belli malları taksitle sattığı, kullanılmış eşyaları evlerden ucuz fiyatlarla topladığı, her gün işine otobüsle gitmesi ortak alana ilişkin eylemlerdir⁵⁶.

Ortak alanda kişinin statüsü de belirleyici bir etkidir⁵⁷. Bir bakanın, milletvekilinin, futbolcunun veya pop şarkıcısının ortak yaşamı ile sıradan bir kişinin ortak alanı şüphesiz farklı olacaktır⁵⁸. Bu tür durumlarda, özel hayatınız ve özel hayatınızdaki sınırlar daralır ve ortadan kalkar, artık kamuya açılmış ve ortak yaşam alanında yer alan bir kişi olarak, herkes sizin ne yaptığınızı, ne yediğinizi, ne içtiğinizi, nerelerde kiminle dolaştığınızı bilmek isteyecektir⁵⁹. Başka bir ifadeyle, bazı kesimlerde kimin kiminle nerede olduğu, toplumca bilinmek istenmektedir.

⁵² ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel kavramları, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 251.

⁵³ KAYA, Mine, “Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması”, Ankara Barosu Dergisi, Y, 68 Sa., Ankara, 2010/4, s.285; ÜZELTÜRK, 2004, s. 4; İMRE, 1974, s. 148

⁵⁴ İMRE, 1974, s. 149

⁵⁵ ÖZBUDUN, 1977, s. 266.

⁵⁶ ZEVKLİLER, 1992, s. 398; ,

⁵⁷ Nitekim Yargıtay da bazı kararlarında, politika, spor ve sanat adamlarının özel hayatlarının daha sınırlı olduğunu ifade etmiştir.”... Buna göre; politika, spor ve sanat adamlarının ortak alanına giren olaylarını basın yoluyla açıklamak kural olarak kişilik haklarına saldırı sayılmaz” Y.4.HD. 4.6.1998 tarih, 957-4299; Y.4.HD. 27.4.1995 tarih, 3303-3717, KAYA, 2010, s. 286

⁵⁸ ÖĞÜÇ-KASAP, 2015, s. 967; BOZLAK, 2013, s. 70

⁵⁹ ÖZBUDUN, 1977, s. 266; Fikret İlkiz, “Kişilik Hakları ve Medya”, (http://www.byegm.gov.tr/seminerler/mardin_viii/mardin_17.htm, erişim:20.12.2015)

İkincisi, özel alandır. Bir kişinin kendisine yakın kişilerle paylaştığı ve bunlar dışındaki kişiler için gizli kalması gereken yaşam alanı özel alandır. Kişinin ailesi, dostları, akrabaları, iş arkadaşları ve arkadaşlarıyla paylaştığı alan, bu kapsamdadır⁶⁰. Herkesin, özel hayat alanına giren olayların gizli kalmasını isteme hakkı vardır. Başka bir ifadeyle, kişiler özel hayatına ilişkin konuların başkaları tarafından bilinmemesini isteyebilirler. Özel alan, gizli alana göre daha alenidir. Ancak, bu alenilik toplum nezdinde bir aleniliği ifade etmez⁶¹. Kişi, özel alana ait olayları yalnızca yakınlarıyla paylaşır. Bu nedenle, bu alana giren olayların üçüncü kişilere duyurulması halinde, özel hayat alanı ihlal edilmiş olur⁶².

Üçüncüsü, gizli alandır. Buna mahremiyet alanı veya sır çevresi de denir. Kişinin diğer kişilerin görmesini, duymasını ve bilmesini istemediği ve gizli tuttuğu yaşam alanıdır⁶³. Kişi bu alanı, diğer bütün kimselerden uzak tutar ve bunun başkaları tarafından öğrenilmesini istemez. Başka bir ifadeyle, kişi bu alanı kendisine saklar ve başkalarıyla paylaşmak istemez. Örneğin, kişi ne kadar kamuya mal olmuş meşhur birisi olursa olsun onun duygusal ve cinsel yaşamı başkalarının bilgisinden uzak kalması gereken gizli alandır⁶⁴. Yine kişinin aile yaşamı, sırları, duyguları, düşünceleri, ümitleri, korkuları, tercihleri normal veya elektronik mektupları, anıları gizli alan içinde değerlendirilmelidir⁶⁵. Yine, siyasi mahremiyet, tıbbi mahremiyet, İnternette mahremiyet, iş yeri mahremiyeti de gizli alan kapsamında değerlendirilmelidir.

Kişi gizli alanda başkaları tarafından öğrenilmesini istemediği bir hayat yaşar ve bu alana giren olayları, sadece özel olarak, yakınlık hissettiği kişilerle paylaşır. Gizli hayat alanı, bir kimsenin hayatının en özel ve gizli kısmını oluşturur⁶⁶. Kişilerin yalnız kalma hakları vardır. Gizli alan dokunulmaz olduğu gibi, her türlü müdahaleye karşı da hukuki koruma altındadır. Bu alanda yer alan bilgiler basın, yayına kapalıdır⁶⁷. Gizli alanı kişinin kendisinden başka kimsenin bilmemesi gereken bir alan olarak düşünmemek gerekir. Kişi kendisini yakın hissettiği kişilerle pekâlâ gizli alanlarını ve dertlerini paylaşabilir. Bu durum

⁶⁰ ZEVKLİLER, 1992, s. 397

⁶¹ İLKİZ, 2006, GÜNAYDIN, 2007, s. 34; ÖZBUDUN, 1977, s. 266.

⁶² ÜLKÜ, Muhammet Murat, "5237 Sayılı TCK 132-140 Maddelerinde Yer Alan Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar" Samsun, 2005, s.10; KAYA, 2010, s. 286

⁶³ KAYA, 2010, s. 287; DURAK, 2015, s. 108

⁶⁴ İMRE, 1974, s. 148

⁶⁵ ZEVKLİLER, 1992, s. 396

⁶⁶ ÜLKÜ, 2005, s. 10.

⁶⁷ GÜNAYDIN, 2007, s. 34.

gizli alanı gizli olmaktan çıkarmaz ve başkalarına oraya sızma hakkı vermez. Bu durumda dahi gizli alan paylaşılan kişi bunları başka kişilere aktarmamakla yükümlüdür. Aksi halde özel hayat ihlali söz konusu olur. Özel alan gibi gizli alan da hem kamu hukuku hem de özel hukuk kuralları tarafından koruma altına alınmıştır⁶⁸.

Özel hayatın gizliliği hakkı, ülkemizde iki şekilde korunmaktadır. Birincisi, özel kişilerin tecavüzlerine karşı korumadır. Burada hem ceza hem de özel hukuk mevzuatı bu korumayı sağlayıcı tedbirleri içermektedir. İkincisi ise, özel hayatın gizliliğinin devlet ihlallerine karşı korunmasıdır. Bu yönüyle de konu, bir anayasa hukuku sorunu olduğundan anayasal düzenlemelere konu olmaktadır⁶⁹. Devlet, cebir kullanan bir cihaz olduğundan, özel hayatın gizliliğine karşı devletten gelebilecek tecavüzlerin, özel kişilerden gelebilecek olanlara oranla, daha ciddi olacağı söylenebilir.

Özel hayat kapsamında yer alan diğer bir kavram mahremiyettir. Mahremiyet, insan haysiyetinin temelini oluşturan ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü gibi temel insan hak ve özgürlüklerden birisidir. Mahremiyet, bir anlamda “*Bütün insan haklarının bir parçasıdır*”⁷⁰. Her insanın bu hakkına saygı gösterilmesini istemesi makul bir beklentidir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerden dolayı mahremiyet modern zamanlardaki en kırılgan insan haklarından birisi olmuştur. Mahremiyet, insan haklarının korunmasında anahtar bir değerdir. Mahremiyet, sadece gerçek kişileri ilgilendiren bir konu değildir. Gerçek kişilerin yanı sıra, tüzel kişilerin de bu kavram dâhilinde hakları bulunmaktadır⁷¹.

1960’lı ve 1970’li yıllarda bilgi teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte mahremiyet hakkına ilgi artmıştır⁷². Gözetim potansiyeli yüksek bilgisayar sistemleri, kişisel bilgileri toplama ve işleme yönetiminde spesifik düzenlemeleri harekete geçirmiştir. Mahremiyet hakkının yasal çerçevede korunması fikri Amerikan kökenli olmasına rağmen, konu ilk olarak Avrupa’da kapsamlı düzenlemelere konu olmuştur. Bu alandaki ilk düzenleme

⁶⁸ ZEVKLİLER, 1992, s. 396

⁶⁹ ÖZBUDUN, 1977, s. 267; ZEVKLİLER, 1992, s. 396

⁷⁰ ([https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#\[1\]](https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#[1]), erişim: 25.12.2015)

⁷¹ ARSLAN, Hilmiye, “Amerika İle Avrupa Birliği Hukuki Düzenlemelerinin Gizlilik Haklarına Bakış Açısının Karşılaştırılması”, s. 1, (<http://inet-tr.org.tr/inetconf10/bildiri/18.doc> erişim: 20.12.2015)

⁷² KAYA, 2010, s. 287

1970 yılında Almanya’da yapılmıştır. Bunu 1973’te İsveç, 1974’te Amerika Birleşik Devletleri ve 1977’de Fransa izlemiştir⁷³. Mahremiyet, pek çok bölgesel ve uluslararası insan hakları sözleşmelerinde koruma altına alınmıştır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ve AİHS konuya örnek olarak verilebilir. Yine mahremiyet pek çok ülkede anayasal bir hak olarak düzenlenmektedir.

Mahremiyet, hukuki düzenlemelerde genellikle açıkça tanımlanmamakta, terimin kapsamı yargı içtihatlarıyla şekillenmektedir⁷⁴. Arapça bir kelime olan mahremiyet; “yalnız olma durumu ve başka kimseler tarafından gözetilmeme veya rahatsız edilmeme” halidir⁷⁵. Terim, Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde “kişisel gizlilik” olarak tanımlanmıştır⁷⁶. Arapça ‘da “yasak, tabu, dokunulmaz” anlamına gelen “haram” kelimesinden türetilen ve sözlük anlamı “gizlilik” olan “mahremiyet” sözcüğü, zaman zaman “özel hayat” kelimesinin yerine kullanılmaktadır. Hâlbuki özel hayat, mahremiyetten daha geniş bir kavramdır. Özel hayat; kişinin güvendiği kimselerle paylaştığı, öteki tüm kişilerin bilgisinden uzak tuttuğu ve başkaları tarafından öğrenilmesini istemediği “giz alanı” ve kişinin giz alanına dâhil olmayan fakat ailesi, yakınları ve arkadaşları gibi kendisine yakın kişilerle paylaştığı ve bunun dışındaki kişilere gizli kalmasını istediği “özel alanı” yani, mahremiyeti de içeren bir kavramdır⁷⁷.

Mahremiyet, ABD yargıcı Cooley tarafından 1888’de “yalnız kalma hakkı” olarak tanımlanmıştır⁷⁸. Başka bir ifadeyle mahremiyet, gözden ırak olma hakkıdır. 1890’da Amerikalı hukukçular, Louis Brandeis ve Samuel Warren mahremiyeti detaylı olarak irdelemişler ve kavramı “Yalnız bırakılma hakkı, hakların en kapsamlısı ve özgür insanlar tarafından en çok değer verilen hak” olarak tanımlamışlardır⁷⁹. Brandeis’e göre; mahremiyet anayasal

⁷³ CATE, Fred H, “Privacy and Telecommunications” Wake Forest Law Review, Volume, 33, Number, 1, 1998, s. 5; ([https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#\[1\]](https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#[1])), erişim:25.12.2015)

⁷⁴ (<https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#>), erişim: 20.12.2015)

⁷⁵ ARSLAN, 2010.

⁷⁶ (<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=mahremiyet&ayn=tam>), erişim: 20.12.2015)

⁷⁷ SALİHPAŞAOĞLU, 2013, s. 233

⁷⁸ ERDEMLİ, Mahmut - ONUR, Tolga,” Türkiyede Özel Hayat ve Bilgi Edinme Hakkı İlişkisi: Bilgi Edinme Kurulundan İki Adım İleri Bir Adım Geri” Ankara Barosu Dergisi, Sa. 2014/3, Ankara, s.301; BOZLAK, 2013, s. 71; KAYA, 2010, s. 287

⁷⁹ WARREN Samuel and BRANDEİS, Louis The Right to Privacy, 4 Harvard Law Review,

demokrasinin önemli bir göstergesidir. Çünkü özgür ve demokratik bir toplum olmak, bireyin bağımsızlığına saygı göstermeyi gerektirir. Dolayısıyla mahremiyet, insan kişiliği ile ilgilidir ve bireyin kişiliğini, bağımsızlığını, onurunu ve bütünlüğünü korur⁸⁰.

Mahremiyet hakkı, sırları gizli tutma hakkını ve onları ancak özel konuşmalarda paylaşmayı kapsar. Mahremiyet üç unsurdan oluşur: Gizlilik, anonimlik ve yalnızlık. Mahremiyet, bireyin kendi seçimine bağlı kaybolma hakkı olarak da ifade edilmektedir⁸¹. Mahremiyet kavramının, başkasının iletişiminin yasa dışı denetlenmemesi veya kişisel bilgilerinin yasal olmayan yollarla işlenmemesi ya da başka bir kimseyle paylaşılması gibi yönleri de bulunmaktadır⁸².

Mahremiyet kavramının üç çeşidi bulunmaktadır. Birincisi, mekânsal mahremiyet, ikincisi, kişi mahremiyeti ve üçüncüsü de bilgi mahremiyetidir. Mekânsal mahremiyet; kişiyi çevreleyen yakın fiziksel alanı korumayı, kişi mahremiyeti; kişiyi haksız müdahalelere karşı korumayı, bilgi mahremiyeti ise, kişisel verilerin toplanma, saklanma, işleme ve dağıtımının nasıl yapılacağını veya yapılmayacağını kontrol etmeyi gerektirir⁸³.

Mahremiyet bir insan hakkı olarak değerlendirildiğinde, mahremiyetin öncelikle güç tekeli elinde bulunduran devlete karşı korunması gerektiği söylenebilir. Uluslararası düzeyde korunan insan hakları belgelerinde özel hayatın gizliliği, kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerindeki ihlallerden ziyade devletin yaptığı ihlallere yönelik bir koruma sağlamaktadır. Kişilerin gizli bilgilerine ulaşılması devletler için birçok konuda gereklidir. Bilişim teknolojilerinin oldukça geliştiği ve yaygınlaştığı günümüzde, yargı kararıyla iletişimin denetlenmesi suçla mücadelede önemli birer araç olarak karşımıza çıkmaktadır⁸⁴. Özellikle adli soruşturma ve kovuşturmalarda, bu bilgilere

1890, s. 193-220, aktaran Robinson, Graux, Botterman, Valeri, 2009, s.1; KLEVE- MULDER, 2007, s. 337; TANSUĞ, Avniye, “AB’nin Yeni Ekonomik Silahı: Veri Saklama Hukuku”,

(http://www.acikradyo.com.tr/default.aspx?_mv=a&aid=14260, erişim:25.12.2015)

⁸⁰ <https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#>[erişim:10.03.2016]

⁸¹ ERALP, Özgür, “KPS (Kimlik Paylaşım Sistemi), AKS(Adres Kayıt Sistemi) Uygulamaları Işığında Bireysel Mahremiyet” (<http://www.ozgureralp.av.tr/makaleler/tckimliktd.htm>, erişim:10.03.2016)

⁸² ARSLAN, 2010.

⁸³ ERALP, 2007.

⁸⁴ KARAGÖZ, Kasım-BİRTEK, Fatih, “İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 8. Maddesi

ulaşılması adaletin gerçekleştirilmesi açısından hayati önemi haizdir⁸⁵. Sonuç olarak mahremiyetin, özel hayatın içinde yer almakla birlikte ondan daha dar bir kavram olduğu söylenebilir.

Özel hayat, pek çok uluslararası sözleşmeye konu olmuş bir kavramdır. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin 428 sayılı kararına göre özel hayat; esas olarak kişinin kendi hayatını en az müdahale ile sürdürmesinden ibarettir. Bu hak, aile hayatı ile kişinin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü, onurunu, kişiyi olduğundan farklı göstermekten kaçınmayı, özel fotoğrafların izin alınmadan yayınlanmamasını, casusluğa karşı korumayı ve haklı görülemez ve kabul edilemez yerli yersiz konuşmayı, özel iletişimin kötüye kullanılmasına karşı korumayı, kişi tarafından gizli olarak iletilmiş ve elde edilmiş bilgilerin ifşa edilmesine karşı korumayı da içermektedir⁸⁶.

428 sayılı kararda Parlamenterler Meclisi özel hayatın korunmasına ilişkin şu kararlar da yer almaktadır⁸⁷:

- İfade özgürlüğü hakkının kullanıldığından bahisle özel hayat hakkı yok edilemez.

- AİHS'nin 8. maddesindeki haktan yararlanmak suretiyle bireyler, kendi seçtikleri türden bir özel hayatı en alt düzeyde bir müdahale⁸⁸ ile yaşamak hakkına sahiptirler ve prensip olarak ilgisiz utandıran gerçeklerin açıklanması kabul edilemez.

- Sadece kamu yetkilileri değil bunun yanında özel kişiler veya kurumlar-buna medya da dâhildir- bu tür bir müdahaleden kaçınmalıdır. Bu haklardan hiç birisi mutlak olmadığı gibi aralarında bir hiyerarşi de yoktur⁸⁹.

Özel hayatın korunması, günümüz dünyasında önem verilen konulardan birisidir. Bütün devletler, hukuki düzenlemelerle özel hayatı korumak için çaba göstermektedir⁹⁰. Şüphesiz özel hayatın korunmasında

Kapsamında Ceza Yargılamasında Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2008, C.3, Sa. 2, s. 71-117

⁸⁵ GÜNAYDIN, 2007, s. 38.

⁸⁶ İLKİZ, Fikret, "Özel hayatın gizliliğinin ihlali", 2007, 20 Mart 2011 tarihinde (<http://bianet.org/bianet/bianet/98197-ozel-hayatin-gizliliğinin-ihlali> erişim: 10.03.2016)

⁸⁷ (<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta70/eres428.htm>, erişim:20.12.2015)

⁸⁸ ÖĞÜÇ-KASAP, 2015, s. 966

⁸⁹ ERDEMLİ-ONUR, 2014, s.300

⁹⁰ İMRE, 1974, s. 150

yargı organlarına çok önemli görevler düşmektedir. Yargı içtihatları, teorik olarak hazırlanmış hukuki düzenlemelerin pratik hayatta yerleşmesinde kritik rol oynamaktadırlar. Bu nedenle özel hayatın korunmasında, yargının tavrı oldukça önemlidir. Mükemmel bir hukuki düzenleme, uygulamadaki yanlış yorumlar nedeniyle başarısız sonuçlara yol açabilir veya kötü bir hukuki düzenleme, doğru yorumla başarılı bir şekilde uygulanabilir.

Özel hayat, pek çok devlet anayasasında korunan temel hak ve özgürlüklerden birisidir. Özel hayat, Amerika Anayasasında açıkça düzenlenmemiştir. Ancak bu durum özel hayatın korunmadığı anlamına gelmez. Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin içtihatlarıyla özel hayat koruma altına alınmıştır. Bu korumaya dayanak ise, Ek 4. maddenin makul olmayan arama ve el koymayı yasaklayan düzenlemesi ile Ek 1. maddenin ifade ve örgütlenme özgürlüğünü koruyan düzenlemesidir⁹¹. Başka bir ifadeyle, Anayasaya yapılan ek değişiklikler ve arama, el koymayla ilgili hükümler özel hayatı korumaya gerekçe oluşturmaktadır⁹². Amerikan Anayasası açıkça özel hayattan bahsetmese de yaşam alanının kutsal olduğu kabul edilmekte ve devletin müdahalesi karşısında iletişimin gizliliği korunmaktadır. Yüksek Mahkeme, 4. değişiklik ile ilgili bir içtihadında; bir kişinin özel hayatının hükümet tarafından yapılacak müdahalelere karşı korunduğunu ifade etmiştir⁹³. Özel hayat, İspanya Anayasası'nın 18. maddesinde⁹⁴, Federal Almanya Anayasası'nın 10. maddesinde⁹⁵, İsviçre Anayasası'nın 13. maddesinde⁹⁶, Belçika Anayasası'nın 22. maddesinde⁹⁷, İtalya Anayasası'nın 15. maddesinde⁹⁸, Portekiz Anayasası'nın 65. maddesinde⁹⁹, Uruguay Anayasası'nın 10. maddesinde¹⁰⁰ koruma altına alınmıştır. Görüldüğü üzere

⁹¹ BOZLAK, 2013, s. 70

⁹² (<http://turkish.turkey.usembassy.gov/media/pdf/abd-anayasasi.pdf>, erişim:10.03.2016)

⁹³ SALİHPAŞAOĞLU, 2013, s.231

⁹⁴ (<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/14-%C4%B0SPANYA%20533-584.pdf>, erişim:10.03.2016)

⁹⁵ (<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/08-ALMANYA%20209-276.pdf>, erişim:10.03.2016))

⁹⁶ (<https://anayasa.tbmm.gov.tr/docs/isvicre.pdf>, erişim:10.03.2016)

⁹⁷ (http://www.adaletbiz.com/images/dosyalarim/BELC_KA_ANAYASASI.pdf, erişim:10.03.2016)

⁹⁸ (<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/10-%C4%B0TALYA%20319-354.pdf>, erişim:10.03.2016)

⁹⁹ (<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/13-PORTEK%20439-532.pdf>, erişim:10.03.2016)

¹⁰⁰ (https://www.unodc.org/.../Uruguay_const_1967, erişim:10.12.2015)

özel hayat, devletler tarafından önemsenmekte ve anayasalar tarafından güvence altına alınmaktadır.

Özel hayat, pek çok uluslararası düzenlemede de koruma altına alınmıştır. 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 12 inci maddesine göre¹⁰¹;

“Hiç kimsenin özel hayatına, ailesine konut dokunulmazlığına ya da yazışma özgürlüğüne keyfi olarak karışılmaz; kimsenin onur ve ününe karşı kötü davranışlarda bulunulamaz. Herkesin bu karışma ve kötü davranışlara karşı yasalarla korunma hakkı vardır”.

1950 tarihli AİHS'de özel hayat, “özel ve aile hayatına saygı hakkı” başlıklı 8. maddede yer almaktadır. Burada, Amerikan yaklaşımının tersi olarak, özel hayata açıkça koruma sağlanmakta ve buna sadece devletin haksız müdahalesine karşı korunma sağlayan negatif bir hak değil, aynı zamanda kişilerin her koşulda yararlanmasının sağlanması gereken pozitif bir hak olarak değerlendirilmektedir. Avrupa yaklaşımında özel hayat “onur” ile ilişkilendirilirken, Amerikan yaklaşımında ise “özgürlük” ile ilişkilendirilmektedir¹⁰².

AİHS'in 8. maddesine göre¹⁰³;

“Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak milli güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.” Sözleşme ile belirli sınırlamalar dışında, özel hayat koruma altına alınmıştır.

1982 Anayasası'nın 20. maddesine göre¹⁰⁴;*“ Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya*

¹⁰¹ (http://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html, erişim:10.12.2015)

¹⁰² BOZLAK, 2013, s.56

¹⁰³ (<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/ihs.htm>, erişim:10.12.2015)

¹⁰⁴ (<http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=template&id=188&lang=0>, erişim:10.12.2015)

birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz.” Görüldüğü gibi Anayasa’nın 20. maddesi AİHS ile paralel bir şekilde kaleme alınmıştır.

Özel hayat, pek çok ülkede korunan temel hak ve özgürlüklerden birisi olmakla birlikte, şüphesiz bu hakkın kullanımı diğer özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız değildir. Elbette bazı durumlarda özel hayat da sınırlanabilecektir. Milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sınırlama nedeni olabilir. Ancak, bu sınırlamalar demokratik bir toplumda yasayla öngörülmüş olmak şartıyla ve zorunlu hallerde geçerlidir. Diğer taraftan, AİHS kapsamında yapılan başvurularda sınırlamanın haklı olup olmadığı konusunda AİHM karar verecektir.

II- 5651 Sayılı Kanun’un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelişmelerle birlikte, özel hayat özellikle İnternet ortamında daha kolay ve sık olarak ihlal edilmeye başlamıştır. Yaşanan gelişmeler, devletin bireyin özel hayatını korumak için daha etkin önlem almasını zorunlu hale getirmiştir. Bu kapsamda 2014 yılında İnternet yayınlarını özel olarak düzenleyen 5651 sayılı Kanun’da değişiklik yapılmış ve bu kanuna eklenen 9-A maddesiyle özel hayatın ihlali durumunda önleyici tedbir olarak teknik imkânlar çerçevesinde, ilgili içeriğin yayınının durdurulması imkânı getirilmiştir.

2014 yılında 06.02.2014 tarih ve 6518 sayılı Kanun¹⁰⁵ ile 5651 sayılı Kanun’un çeşitli maddelerinde değişiklikler yapılmış olup bunlardan birisi, İnternet ortamında yer alan bir içerik nedeniyle özel hayatı ihlal edilenlere bu ihlali giderme fırsatı verilmesidir.

5651 sayılı Kanun’un 9/A maddesinin birinci fıkrasına göre; “*İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Başkanlığa doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir.*” Buna göre; öncelikle İnternet ortamında yapılan bir yayın olmalıdır. 5651 sayılı Kanun’un 2. maddesinde İnternet ortamı; haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar

¹⁰⁵ (<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6518.html>, erişim:15.03.2016)

sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan İnternet üzerinde oluşturulan ortam olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri, elektronik postalar İnternet ortamı dışında kalmaktadır. Bu durum özel hayatın korunması açısından olumlu bir hükümdür. İşte İnternet ortamında yapılan bir yayından dolayı özel hayatı ihlal edilen kişi Telekomünikasyon İletişim Başkanlığına (TİB)¹⁰⁶ başvurarak söz konusu içeriğe erişimin engellenmesini talep edebilir. Bu noktada erişimin engellenmesi¹⁰⁷ konusunda bilgi vermek, konunun anlaşılması açısından faydalı olacaktır. Erişim engelleme, İnternet ortamında yayın yapan bir siteye girişin çeşitli yöntemlerle önlenmesidir. Başka bir ifadeyle, çeşitli tekniklerle kullanıcıların bir İnternet sitesine ulaşımının engellenmesidir. Erişim engelleme işlemlerinde kullanılan belli başlı teknikler şunlardır:

A- Alan Adından Erişim Engelleme

Bu yöntemde, alan adı sunucularında (Domain Name System - DNS) ilgili alan adına erişim kapatılarak İnternet sitesine erişim engellenmektedir¹⁰⁸. Alan adı (Domain Name), İnternet'te bir siteye ulaşmak için kullanılan adreslerdir. Herhangi bir İnternet sitesine ulaşmak isteyen ziyaretçiler, bu adresi kullanırlar. İnternet üzerinde aynı alan adı ancak bir kere tescil ettirilebilir. Bu nedenle, başkası tarafından tescil ettirilmiş bir alan adı satın alınamaz¹⁰⁹. Örneğin, <http://www.tib.gov.tr> adresine alan adından erişim engelleme işlemi tesis edilmişse, artık bu siteye giriş mümkün olmayacaktır¹¹⁰.

¹⁰⁶ (<http://www.tib.gov.tr/tr/>, erişim:15.03.2016)

¹⁰⁷ Bu konuda ayrıntılı bir çalışma için, KILINÇ, Doğan, "Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi ve İfade Hürriyeti" Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 14, Sa. 2, Ankara, 2010, s. 408 vd.

¹⁰⁸ (http://www.tib.gov.tr/sss_detay.html#4 , /, erişim:15.03.2016)

¹⁰⁹ (<http://v1.ce.com.tr/sour.ce/index.asp?wss=ce.com.tr&wpg=hizmetdetay&did=D9C96C6D-7346-;4153-949A-3ECED03F31D0> , /, erişim:15.03.2016); Alan adları konusunda ayrıntılı bir çalışma için bkz. Cafer CANBAY, Alan Adları Yönetimi, Dünya Uygulamaları Türkiye İçin Çözümsel Yaklaşımlar, Telekomünikasyon Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara 2005.

¹¹⁰ Ancak, burada şunu belirtmek gerekir ki, İnternet dünyasında bilgi ve iletişim teknolojileri kullanıldığından bir internet sitesine yüzde yüz erişimi engellemek zordur. Erişimi engelli bir internet sitesine çok verimli olmasa da teknik olarak alternatif erişim yolları (DNS değiştirme, VPN, Proxy Siteleri vb.) bulunmaktadır. DNS değiştirmede servis sağlayıcımızın bize sunduğu IP adresi yerine farklı bir DNS üzerinden bağlantı sağlanır. DNS bir köprü vazifesi görür ve size sadece erişim imkânı sunar. Devlet sizin kim olduğunuzu ve hangi siteye girdiğinizi rahatlıkla bulabilir. DNS sunucularını internette ziyaret etmek istediğimiz web sitelerinin adres defteri olarak tanımlayabiliriz. Nasıl ki hepimizin bir ev adresi var, web sitelerinin de birer internet adresi vardır (IP adresi). Bir siteyi ziyaret etmek istediğimiz zaman öncelikle DNS sunucusuna bağlarız, oradan sitenin IP adresini alıp siteyi açarız.

B- IP (İnternet Protokol) Adresinden Erişim Engelleme

Başbakanlık tarafından çıkarılan “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”in 3. maddesinin h bendinde IP adresi; belirli bir ağa bağlı cihazların birbirini tanımak, birbirleriyle iletişim kurmak ve birbirlerine veri yollamak için kullandıkları, İnternet Protokolü standartlarına göre verilen adres olarak tanımlanmıştır¹¹¹. İnternet’e bağlanan her bilgisayarın mutlaka bir IP (İnternet Protokol) adresi vardır. IP adresi, noktalarla ayrılan dört rakamdan oluşur. Örneğin, 212.175.136.148. Bir İnternet sitesinin IP adresi biliniyorsa, genellikle adres çubuğuna (web tarayıcısı) bu adres yazılarak siteye ulaşılabilir. Ancak bu rakamları akılda tutmak zor olduğu için her bir IP adresine karşılık gelen alan adları kullanılmaktadır¹¹².

IP adresinden yapılan erişim engellemede, yönlendiricilerde erişim listesi (Access list) yazılarak ilgili IP adresine erişim engellenir. Bir IP adresinde birden fazla alan adına ait içerikler bulunabilir. IP adresinden erişim engelleme yapıldığında, o IP adresinde yer sağlanan bütün alan adlarına birden erişim engellenmiş olacaktır. Bu yüzden, IP adresinden erişim engelleme o adreste sadece bir alan adı bulunmadığı durumlarda veya bunun belirlenemediği

İnternet hizmeti aldığımız cep telefonu operatörleri ve evimize fiber ya da ADSL getiren internet servis sağlayıcıları, kendi DNS sunucularında yönlendirme yaparlar. Bu sunucularda bazı web sitelerinin IP adresleri yasaklı olur ve bu siteleri açmaya kalktığımızda karşımıza “Bu site engellenmiştir” yazısı çıkar. Bu şekilde bizi istediğimiz web sitesi yerine, site engellendi sayfasına yönlendirirler. Ancak, DNS sunucumuzu değiştirip, bu sitelerin IP adreslerini yönlendirme yapmadan doğrudan başka bir sunucuya bağlanarak istediğimiz siteye girebiliriz. VPN ise; (Virtual Private Network-Sanal Özel Ağ) basit anlamıyla internete bir başka bilgisayar üzerinden girme işlemidir. Bu yöntemde bilgisayarınız bağlanmak istediğiniz sitelere doğrudan değil, tanımladığınız VPN sunucusu üstünden erişir. Böylece dışarıdan teknik takip yapılmadan hem bütün veri akışınız şifrelenir hem de internet ile aranızda bir perde, koruma kalkanı yer almış olur. Proxy siteleri, kendi sayfaları üzerinden yasaklı sitelere giriş yapmanıza yardımcı olurlar. Ancak, bu siteler genelde virüs yuvalarıdır, dolayısıyla güvenlik açısından pek tavsiye edilmemektedir. (<http://www.melihguney.com/yasak-sitelere-nasil-girilir.html>, erişim:15.03.2016)

¹¹¹ (<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.11746&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=internet>, erişim:15.03.2016)

¹¹² (http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/15.html, erişim:15.03.2016). IP adresleri değişken IP adresi ve sabit IP adresi olmak üzere ikiye ayrılır. Sabit IP adresi, belirli bir ağa bağlı cihazların birbirini tanımak, birbirleriyle iletişim kurmak ve birbirlerine veri yollamak için kullandıkları, zamana, oturma göre değişmeyen ve sistem yöneticisi tarafından belirlenip tanımlanan ve değiştirilebilen IP adresi olarak tanımlanabilir. Bu IP adresinin özelliği, zamana ve oturma göre değişmemesidir. Değişken IP adresi ise, zamana ve oturma göre değişir. Başka bir ifadeyle kişi her İnternete bağlantısında farklı bir IP adresi alır.

durumlarda kullanılması problem teşkil edebilir¹¹³. Başka bir ifadeyle, bir İnternet sitesinde suç teşkil eden içerik nedeniyle IP adresinden erişim engelleme kararı verilir ve söz konusu site alan adı yanında IP adresinden de erişime engellenirse aynı IP adresi üzerinde yer alan ve herhangi bir suç teşkil etmeyen pek çok site engellenmiş olacaktır. Bu durum ise, ölçülülük ilkesi açısından eleştirilebilecektir.

C- Nesne Tabanlı (URL) Erişim Engelleme

İnternet adreslerinin ismi URL (Uniform Resource Locator) olarak ifade edilmektedir. Terim, “*standart kaynak bulucu*” olarak Türkçeye çevrilebilir. Her İnternet sayfasının sadece kendine ait bir URL’si vardır¹¹⁴. Başka bir ifadeyle, URL bir İnternet sitesindeki herhangi bir konunun bulunduğu tam İnternet adresi olarak ifade edilebilir. <http://www.tib.gov.tr> adresinde hukuksal düzenlemelerin yer aldığı http://www.tib.gov.tr/kanun_yonetmelik.html sayfası URL’ye örnek olarak verilebilir.

Bir İnternet sitesinin yalnızca suç içeren sayfasının erişime engellenmesi, gerek hakkaniyet gerekse ölçülülük ilkesinin bir gereğidir. Ancak, bu yöntem teknik olarak mümkün olmakla birlikte¹¹⁵ uygulanması oldukça zor ve maliyetlidir. Bu yöntem, ayrıca İnternet trafiğinin hızının yavaşlamasına neden olmaktadır.

5651 sayılı Kanun’un 9/A maddesinin ikinci fıkrasına göre; TİB’e yapılan bir başvuruda, hakkın ihlaline neden olan yayının tam adresi (URL), hangi açılardan hakkın ihlal edildiğine ilişkin açıklama ve kimlik bilgilerini ispatlayacak bilgilere yer verilmesi gerekmektedir. Bu bilgilerde eksiklik olması hâlinde talep işleme konulmayacaktır.

TİB, kendisine gelen erişim engelleme talebini uygulanmak üzere, Erişim Sağlayıcıları Birliği’ne bildirir. (9/A-3)

Erişim Sağlayıcıları Birliği, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele

¹¹³ (http://www.tib.gov.tr/sss_detay.html#4, erişim:15.03.2016)

¹¹⁴ (http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/24.html, erişim:15.03.2016)

¹¹⁵ İnternet ortamında yer alan ve http ile başlayan adreslerin bulunduğu içeriklere erişimin engellenmesi mümkündür. Ancak, çoğunlukla üye olunarak kullanılan facebook.com, youtube.com, twitter.com gibi İnternet adresleri https protokolünü kullanmaktadır. Bu protokoller ise şifreli olduğundan URL den erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanması teknik olarak mümkün olamamaktadır. Başka bir ifadeyle, https protokolü kullanan İnternet sitelerine yalnızca alan adından erişim engelleme işlemi tesis edilebilmektedir.

Edilmesi Hakkında Kanun'a 6 Şubat 2014 tarihinde eklenen 6/A maddesi ile “*Bu Kanun'un 8'inci maddesi kapsamı dışındaki erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasını sağlamak üzere*” kurulmuştur. Birlik, özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olup, merkezi Ankara'dadır. Birliğin temel görevi; 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi kapsamı dışında kalan erişim engelleme kararlarının erişim sağlayıcılara iletilmesi ve koordinasyonun sağlanması yoluyla uygulanmasıdır. Birliğin çalışma esas ve usulleri, Birlik Tüzüğü¹¹⁶ ile belirlenmiştir. Birliğe 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında yetkilendirilen tüm İnternet Servis Sağlayıcıları ile İnternet erişim hizmeti veren diğer işletmecilerin üye olması gerekmektedir. Birliğin yönetimi ise, söz konusu işletmecilerin oluşturduğu Genel Kurul ve Yönetim Kurulu tarafından gerçekleştirilmektedir¹¹⁷.

Erişim Sağlayıcıları Birliği, görevleri kapsamında kendisine gelen erişim engelleme taleplerini erişim sağlayıcılara iletir. 5651 sayılı yasanın tanımlar başlıklı 2. maddesinde tanımlanan önemli bir aktör, erişim sağlayıcıdır. Maddede erişim sağlayıcı; “*kullanıcılarına İnternet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişiler*” olarak tanımlanmıştır. İnternete bağlanabilmek için bu hizmeti veren bir erişim sağlayıcıyla abonelik sözleşmesi yapmak gerekmektedir. TTNET, Avea,¹¹⁸ Superonline, Turkcell ve Vodafone erişim sağlayıcılara örnek olarak verilebilir¹¹⁹. Sonuç olarak, içeriğe erişim engelleme işlemi, erişim sağlayıcılar tarafından yerine getirilir. Kanun bu kararın infazı için yirmi dört saate kadar süre tanımıştır. Başka bir ifadeyle karar, en geç 24 saat içinde yerine getirilmelidir (9/A-3).

İçeriğe erişimin engellenmesi işlemi, özel hayatın gizliliğini ihlal eden yayın, kısım, bölüm, resim, video ile ilgili olarak (URL şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla uygulanır.(9/A-4) Başka bir ifadeyle, ihlalin yer aldığı tam İnternet adresine erişim engelleme işlemi yapılır. Bu uygulama, adil ve ölçülüdür. Diğer taraftan, İnternet sitesinde yer alan bir içerik nedeniyle sitenin tamamının erişime engellenmesi, ölçülülük ilkesine aykırı olacaktır.

¹¹⁶ (<https://www.esb.org.tr/sites/default/files/tuzuk.pdf>, erişim:17.03.2016)

¹¹⁷ (<https://www.esb.org.tr/biz-kimiz>, erişim:17.03.2016)

¹¹⁸ AVEA ve TTNET şirketleri 2016 yılının başında Türk Telekom şirketi çatısı altında birleşmiştir. (<http://www.avea.com.tr/web/Destek/turk-telekomla-ilgili-merak-edilen-her-sey/Genel/ortak-marka-nedir>, erişim:17.03.2016)

¹¹⁹ Ülkemizde faaliyette bulunan erişim sağlayıcıların tam listesine (<http://yetkilendirme.btk.gov.tr/Yetkilendirme/yetkilendirme-arama.xhtml>) sayfasından ulaşılabilmektedir. erişim:17.03.2016)

Temel hak ve özgürlüklerin yargı kararıyla sınırlanması demokratik hukuk devletinin gereğidir. İnternet ortamında yer alan ve özel hayat ihlaline yol açan bir içerik nedeniyle erişim engelleme talebiyle TİB'e başvuran kişi, talepte bulunduğu andan itibaren yirmi dört saat içinde bunu sulh ceza hâkimine sunmak zorundadır. Hâkim, İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Başkanlığa gönderir. Özel hayatı ihlal edilen kimse, eğer hâkime söz konusu başvuruyu yapmazsa erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden sona erecektir.(9/A-5) Kanımızca bu düzenlemeyle kanun koyucu yargının yapısından kaynaklanan yavaşlığı gidermek için TİB'i hızlı bir şekilde karar alabilmesi için yetkilendirmiştir. İnternetin dinamik yapısı dikkate alındığında mağduriyetin bir an önce giderilebilmesi açısından bu yöntem tercih edilmiştir. Ancak, bu kararın idari bir makam yerine yargı organı tarafından alınması temel hak ve özgürlüklerin güvenliği açısından daha isabetli olurdu.

İçeriğe erişim engellenmesine ilişkin hâkim tarafından verilen karara karşı TİB tarafından 5271 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde itiraz edilebilir. (9/A-6)

Özel hayatı ihlal eden ve erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda ne olacaktır? Bu durumda söz konusu hâkim kararı, kendiliğinden hükümsüz hale gelecektir. (9/A-7) Peki bunun takibini kim yapacaktır? Çok sayıda başvuru yapıldığı dikkate alındığında bu takibi hâkimin veya TİB'in yapması pratik açıdan mümkün değildir. Bu nedenle söz konusu işlemin takibini ilgisinin yapması daha doğru olacaktır.

5651 sayılı Kanun TİB Başkanı'na acil durumlarda İnternette yer alan ve özel hayatın ihlaline neden olan içerikler nedeniyle erişimin engellenme yetkisi vermiştir. Burada, ülkemizde İnternet içerik düzenleme otoritesi olan TİB'e kanunen yetkili merci olarak bazı durumlarda acil müdahale yetkisi verilmiştir. (9/A-8) Başkanlık bu kapsamda verdiği kararı, yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunmakla yükümlüdür. Hâkim de kararını kırk sekiz saat içinde açıklamak zorundadır. (9/A-9) Söz konusu talep yargı onayına sunulmaz veya sunulsa da hâkim tarafından kabul edilmezse engelleme kararı da ortadan kalkacaktır.

Görüldüğü üzere, Kanun Koyucu İnternet ortamında özel hayat ihlallerine karşı önlem olarak, 5651 sayılı Kanun'a 9/A maddesini ilave etmiştir. Günümüzde, İnternetin hayatın vazgeçilmezleri arasında girdiği

dikkate alındığında bu düzenlemeyi olumlu bir çaba olarak değerlendirmek gerekir; ancak kanımızca bu yeterli değildir. Çünkü bu, salt devletin tek başına çözebileceği bir sorun değildir. Burada içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı gibi İnternet aktörlerinin de çözümün bir parçası olarak elini taşın altına koyması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle STK'lar ve sektörün aktörleri çözüm sürecine katılmalıdır. Kanımızca, İnternetin dağıtık, dinamik ve düzenlenmesi zor yapısı nedeniyle bu bir zorunluluktur.

Sosyal ağlar özel hayat ihlallerinde ciddi bir yumuşak karındır. Sosyal ağların kullanımı her geçen gün artmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi bugün sosyal ağların kullanıcı sayısı, dünyada yer alan pek çok ülke nüfusundan fazladır. Bu nedenle bu ağları kullanan kişilerin bilinçlendirilmesi sorunların çözümü noktasında oldukça önemlidir. Bunun için ilköğretimden itibaren bireylerin farkındalıkları için gerekli bilgilendirme devlet ve sivil toplum işbirliğiyle yapılmalıdır.

Peki, İnternet ortamında veya sosyal ağlarda kişilik veya özel hayat ihlali meydana geldiğinde ne yapılmalıdır? Burada öncelikle ihlalin giderilmesi için ilgili İnternet sitesiyle iletişim kurmak faydalı olacaktır. Çünkü söz konusu içerikleri en hızlı şekilde o İnternet sitesi yetkilileri çıkarabilecektir. Şayet bundan sonuç alınmazsa o takdirde yasal yollara başvurulabilir.

Günlük hayatta en çok karşılaşılan özel hayat ihlalleri sosyal ağlarda yaşanmaktadır¹²⁰. Bunlardan, en popülerleri olan facebook.com, twitter.com ve youtube.com isimli İnternet sitelerinin konumuz açısından incelemeye değerdir. Burada meydana gelen hak ihlallerinde kişiler ne yapmalıdır? Şimdi bu soruya cevap bulmaya çalışalım.

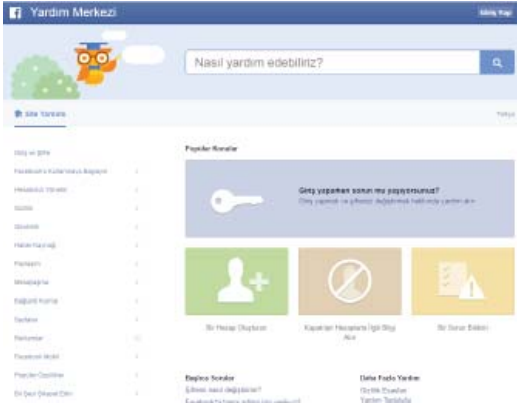
“*twitter.com*” İnternet sitesinde kullanıcıların şikâyetlerini bildirmelerini sağlamak üzere <https://support.twitter.com/> linki kullanılmaktadır. Bu linkte yer alan menüden şikâyete ilişkin adımlar izlenerek, söz konusu ticari şirket nezdinde şikâyetin çözümü sağlanabilmektedir. “*twitter.com*” İnternet sitesini işleten ticari şirketin elektronik posta adresi ise, twi18nlp@twitter.com, domains@twitter.com'dur. Buraya yapılacak başvuru neticesinde ilgili içerikler yetkililer tarafından değerlendirilmektedir¹²¹.

¹²⁰ KAYA, Mine; “Sosyal Medya Ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2015 (119), s.291

¹²¹ (<https://www.esb.org.tr/sss#>, erişim:17.03.2016)



“facebook.com” İnternet sitesinde kullanıcıların şikâyetlerini bildirmelerini sağlamak üzere <https://www.facebook.com/help> linki kullanılmaktadır¹²². Aynı şekilde bu linkte yer verilen menüden şikâyete ilişkin adımlar takip edilerek, söz konusu soruna çözüm sağlanabilmektedir. “facebook.com” İnternet sitesini işleten ticari şirketin elektronik posta adresi domain@fb.com’dur. Ayrıca, söz konusu ticari şirketi temsil eden avukatlık bürosu ile iletişime geçilerek ihlaller giderilebilmektedir¹²³.



“youtube.com” İnternet sitesinde kullanıcıların şikâyetlerini bildirmelerini sağlamak üzere ise <https://support.google.com/youtube> linki kullanılmaktadır¹²⁴. “youtube.com” İnternet sitesini işleten ticari şirketin elektronik posta adresi ise support@youtube.com’dur. Aynı şekilde, söz

¹²² (<https://www.facebook.com/help>, erişim:17.03.2016)

¹²³ (<https://www.esb.org.tr/sss#>, erişim:17.03.2016)

¹²⁴ (<https://support.google.com/youtube#topic=4355266>, erişim:17.03.2016)

konusu ticari şirketi temsil eden avukatlık bürosu ile iletişim sağlanarak ihlaller giderilebilmektedir¹²⁵.



İnternet ortamında yer alan ve özel hayatı ihlal eden içerikler nedeniyle ilgili İnternet sitesine yapılan başvurudan olumlu sonuç alınamazsa, o takdirde TİB'e başvuruda bulunulabilir. Başkanlık işlerin etkin ve verimli yürütülmesini temin etmek amacıyla elektronik başvuru sistemini uygulamaya koymuştur¹²⁶.



TİB'e yapılacak başvuru üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama; başvuru formunun elektronik ortamda doldurulmasıdır. İkinci aşama, başvuru formunun çıktısının alınması ve imzalanmasıdır. Son aşama ise; başvuru formunun ekleriyle birlikte Başkanlığa teslim edilmesidir.

¹²⁵ (<https://www.esb.org.tr/ss#>, erişim:17.03.2016)

¹²⁶ (http://www.tib.gov.tr/tr-duyuru-55-ozel-hayatin-gizlilikinin-ihlali-_bireysel_basvuru.html, erişim:17.03.2016)

TİB'e yapılan bu başvurunun geçerli olabilmesi için başvuru formu *İnternet* sitesinde bahsedilen usul ve esaslara uygun biçimde doldurulmalı ve Başkanlığa elden veya posta yoluyla teslim edilmelidir. Eğer, başvuru bir kanuni temsilci tarafından yapılacaksa temsile ilişkin yetki belgesinin, avukat aracılığıyla yapılıyorsa vekâletnamenin başvuru formuna eklenmesi gerekir.

Yine, posta yoluyla yapılacak başvurularda nüfus cüzdanı veya pasaport belgesinin resmi onaylı (noter onayı, kamu kurumları vb. kimlik doğrulayıcı mercii onayı) örneklerinin gönderilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde yapılan başvuru Başkanlık tarafından reddedilecektir¹²⁷. Görüldüğü üzere, özel hayata yapılan ihlali hızlı bir şekilde giderebilmek için TİB tarafından elektronik ortamda başvuru imkânı getirilmiştir. Ancak yapılan bu başvurunun çıktısının alınarak ve imzalanarak Başkanlığa gönderilmesi gerekmektedir. Bu durumda, elektronik başvurudan beklenen hızlı sonucu almak mümkün değildir. Bu nedenle bu sistemde revizyon yapılmalıdır. Örneğin elektronik imza¹²⁸ veya mobil imza¹²⁹ seçeneği de *İnternet* sitesine konulmalıdır. Böylece, süreç çok daha kısa sürede sonuçlanabilecektir.

İnternet ortamında yapılan yayın nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden ve bu yayına erişimin engellenmesini talep eden kişiler, ihlale neden olan yayının tam adresini/adreslerini (URL) eksiksiz olarak belirtmesi gerekir. Milyonlarca içeriğin *İnternette* bulunduğu bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla doğru işlem yapılabilmesi için ihlalin yer aldığı linkin

¹²⁷(http://www.tib.gov.tr/tr-tr-duyuru-55-ozel-hayatin-gizliliğinin-ihlali_-bireysel-basvuru.html, erişim:17.03.2016)

¹²⁸ 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda yer alan şekliyle elektronik imza; başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi tanımlar. Elektronik imza; bir bilginin üçüncü tarafların erişimine kapalı bir ortamda, bütünlüğü bozulmadan (bilgiyi ileten tarafın oluşturduğu orijinal haliyle) ve tarafların kimlikleri doğrulanarak iletildiğini elektronik veya benzeri araçlarla garanti eden harf, karakter veya sembollerden oluşur. Elektronik imza, imzalanan metine göre farklılık gösterir ve içeriğin matematiksel fonksiyonlardan geçirilerek eşsiz olduğu düşünülen bir değer bulunması sureti ile elde edilir. Yani kişilerin, elle atılan imzada olduğu şekilde tek imzası yoktur; bunun yerine imzalamada kullanılan anahtarları vardır. (<http://www.btk.gov.tr/tr-TR/Sik-Sorulan-Soru/Elektronik-imza-nedir>, erişim:17.03.2016)

¹²⁹ Mobil elektronik imza, mobil bir cihaz kullanılarak oluşturulan elektronik imza olarak tanımlanabilir. Mobil elektronik imzanın, elektronik imzadan tek farkı elektronik imza oluşturma aracı olarak mobil bir cihaz içerisine konulan SIM kartın kullanılmasıdır. Elektronik imzaya ilişkin mevzuat mobil elektronik imzayı da kapsadığı için mobil elektronik imza da elektronik ortamda güvenli elektronik imzanın sağladığı hukuksal geçerliliği sağlar. (<http://www.btk.gov.tr/tr-TR/Sik-Sorulan-Soru/Mobil-elektronik-imza-ile-elektronik-imza-arasindaki-fark-nedir-Mobil-imza-da-elektronik-ortamda-yapilan-islemlere-hukuksal-gecerlilik-saglar-mi>, erişim:17.03.2016)

gönderilmesi zorunluluktur. Yapılan başvuruda, başvuru sahibinin özel hayatın gizliliğinin hangi nedenlerle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeleri açık bir şekilde delilleriyle birlikte ortaya konulmalıdır. Başvurunun Başkanlıkça kabul edilebilmesi için özel hayatın gizliliği hakkının şahsen ve doğrudan zedeleyen görüntü, ses, resim vb. içeriklerin İnternet ortamında varlığı ve bu ihlâl nedeniyle meydana gelen mağduriyetin başvuru yapıldığı sırada da devam ediyor olması gerekmektedir. Bu nedenle başvuru konusu bireysel işleme özel hayatın gizliliği hakkı şahsen ve doğrudan etkilenmeyen kişilerin başvuruları kabul edilmemektedir. Başka bir ifadeyle, özel hayatı ihlal edilen kimsenin aktüel bir mağduriyeti olmalı ve şahsen veya vekili aracılığıyla başvuru yapılmalıdır¹³⁰. Başkanlığa yapılan bu başvurunun amacı acil müdahaledir. Bu başvurudan sonra yargı sürecinin başlaması gerekmektedir.

Özel hayatın ihlali nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi talebiyle Başkanlığa başvuran kişiler veya vekilleri, bu talep Başkanlık tarafından kabul edilirse yirmi dört saat içinde Sulh Ceza Hâkimliği'ne başvurmaları gerekir. Hâkim yapılan bu başvurudan sonra, ihlal olup olmadığına ilişkin incelemesini yapar. Burada 5651 sayılı Kanun, hâkime kırk sekiz saatlik bir süre vermiştir. Hâkim kararını en geç bu sürede açıklayıp Başkanlığa göndermelidir. Aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar. (m.9A/5) Hâkim tarafından verilen bu karara karşı Başkanlık tarafından 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre itiraz edilebilir. Erişimin engellenmesine konu içeriğin yayından çıkarılmış olması durumunda hâkim kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

D- Erişim Engellemede HTTPS Protokolü Sorunu

İnternet protokolü, bilgisayarlar ve ağ cihazları arasında iletişimi sağlamak amacıyla standart olarak kabul edilmiş kurallar dizisidir. Bu kurallar dizisi, temel olarak verinin ağ üzerinden ne şekilde paketleneceğini ve iletilen veride hata olup olmadığının nasıl denetleneceğini belirlemektedir. Ağ kavramının ortaya çıkmasından günümüze kadar geçen sürede farklı amaçlar için birçok protokol geliştirilmiştir¹³¹. Bunlardan en yaygın olanları http ve https protokolleridir.

Http; “Hyper Text Transfer Protocol” (Hiper Metin Transferi Protokolü) kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. http, web üzerinden

¹³⁰ (<https://www.ihbarweb.org.tr/ohg/>, erişim:17.03.2016)

¹³¹ (https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nternet_ileti%C5%9Fim_kurallar%C4%B1_dizisi, erişim:06.04.2016)

iletişim kurallarını tanımlayan bir protokoldür. Bir adrese bağlanmak istediğimizde belli bir sunucuda bulunan bir metni indirmek isteriz. Bu durumda web sitelerine ait metin ve görsellere erişebilmemiz için “http” protokolü ile bir talepte bulunmuş oluruz. Web sitelerinin adreslerinin başında da bu protokole bağlı olduklarını ifade etmek için “http” ifadesi yer alır¹³². http, İnternette sunucular (server) ve son kullanıcılar (client) arasında bilgilerin nasıl aktarılacağına dair kurallar ve yöntemleri düzenleyen bir sistemdir. İnternet sitesine bağlanmaya çalıştığımızda, adresin başına bunu yazmasanız da tarayıcınız bunu otomatik olarak ekler, çünkü sunuculardan web sitelerine ait bilgileri indirebilmeniz için, «http» protokolü ile bir istekte bulunmanız gerekmektedir¹³³.

Https; “Hyper Text Transfer Protocol Secure” (Hiper Metin Transferi Protokolü-Güvenli) kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Hypertext, bir web sitesinin kod veya eklenti gerektirmeyen, metin, tablo veya resim gibi içeriklerini açıklar. Secure, http ve ssl/tls protokollerinin birleşimini temsil eder. Bu protokoller İnternette gezinme dışında e-postalar, anında mesajlaşma gibi içeriğin de şifrelenmesinde kullanılır. Yani https, İnternet sitelerinin düz metin ile kurduğu iletişimin güvenliği artırmak amacıyla şifrelenmesi demektir¹³⁴.

Sosyal ağların popüler hale gelmesiyle birlikte İnternet ortamında daha fazla sayıda kişisel veri, şifresiz olarak gönderilmeye başlanmıştır. Bu durum ise özel hayat ihlallerini arttırmaktadır. Sosyal ağlarda profilinizi özel yaparak gizliliğinizi artırmanız mümkün olsa da, veriler hala şifresiz olarak aktarılmaya devam edecektir. Şifresiz veriler ise araya girecek herhangi biri tarafından kolaylıkla elde edilebilir. Youtube, Twitter ve Facebook gibi pek çok sosyal ağ bunu engellemek amacıyla https protokolünü kullanmaya başlamıştır.

İnternet ortamında yer alan ve http ile başlayan adreslerin bulunduğu içeriklere erişimin engellenmesi mümkündür. Ancak, çoğunlukla üye olunarak kullanılan facebook.com, youtube.com, twitter.com gibi İnternet adresleri https protokolünü kullanmaktadır. Bu protokoller ise şifreli olduğundan URL den erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanması teknik olarak mümkün

¹³² (<http://www.eticaret.com/e-ticaret-sozlugu/http-nedir/>, erişim:06.04.2016)

¹³³ (<http://http.nedir.com/>, erişim:06.04.2016 (erişim:06.04.2016))

¹³⁴ (http://www.chip.com.tr/haber/https-nedir-nasil-varsayilan-hale-getirilir_28940.html, erişim:20.03.2016)

olamamaktadır¹³⁵. Başka bir ifadeyle, https protokolü kullanan İnternet sitelerine yalnızca alan adından erişim engelleme işlemi tesis edilebilmektedir.

https protokolü, ilk başta güvenlik özelliği nedeniyle, ödeme işlemleri, elektronik postalar ve hassas bilgi sistemlerinde kullanılmıştır. Ancak 2000'li yılların başından itibaren İnternet siteleri de bu protokolü kullanmaya başlamıştır. Aralık 2015'de yapılan bir araştırmaya göre popüler İnternet sitelerinin %39,8'nin bu protokolü kullandığı tespit edilmiştir¹³⁶. Bu protokolün kullanımı her geçen gün artmaktadır. Bunun anlamı ise, İnternet ortamındaki yayınlarda içeriğe URL erişim engelleme işleminin işlevini yitirmesidir. Dolayısıyla bu protokolü kullanan bir İnternet sitesi söz konusu içeriği kaldırmadığı takdirde tamamen kapanma tehlikesiyle karşı karşıya gelecektir.

E- İnternet Ortamında Yer Alan İçeriklerde Uyar-Kaldır Sistemi

5651 sayılı Kanun'un içeriğın yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi başlıklı 9. maddesi, modern demokratik ülkelerde uygulanan uyar-kaldır (Notice and Take Down) usulüdür. Uyar-kaldır ile yurtiçi ve yurtdışı kaynaklı İnternet sitelerinin içerik sağlayıcıları ile irtibata geçilerek, yasa dışı içeriklerin İnternet sitesinden çıkartılması sağlanmaktadır. Bu yöntem, İnternetteki içeriğe erişimin engellenmesinden önce kullanılması gereken bir usuldür. İnternette bir içeriğe yüzde yüz erişim, ancak bu usulle engellenebilir. Bu usul, bir İnternet sitesinin belirli bir kısmında yer alan içerik nedeniyle sitenin tamamının engellenmesini önleyen adaletli bir mekanizmadır. Başka bir ifadeyle, uyar-kaldır yönteminin ölçülülük ilkesi açısından daha adaletli olduğu söylenebilir.

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde, İnternet ortamında yapılan yayındaki içerik dolayısıyla kişilik hakları ihlal edilen kişilere içeriğın yayından çıkarılmasını talep etme hakkı düzenlenmiştir. Böylelikle İnternet üzerinde çok sık karşılaşılan bir soruna da çözüm bulunmaya çalışılmıştır. 6 şubat 2014 tarihinde 6518 sayılı kanunla yapılan değişiklikle İnternet ortamında yapılan bir yayın dolayısıyla kişilik hakkı ihlal edilen kişilere erişim engelleme talebinde bulunma hakkı da getirilmiştir. Buna göre kişi içerik veya yer sağlayıcıya başvurarak içeriğın yayından kaldırılmasını isteyebileceği

¹³⁵ Nitekim TİB İnternet Dairesi Başkanı Ahmet Kılıç TBMM'de katıldığı bir toplantıda https protokollerinin teknik olarak engellenemediğini ifade etmiştir.

(<http://www.turk-internet.com/portal/yazigoster.php?yaziid=52771>, erişim:14.04.2016)

¹³⁶ (<https://www.trustworthyinternet.org/ssl-pulse/>, erişim:20.03.2016)

gibi doğrudan sulh ceza hakimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi talebinde bulunabilir.

Demokratik ülkelerde, İnternette yer alan yasadışı içerikle mücadelede genellikle uyar kaldır yöntemi tercih edilmektedir. Avrupa Birliği'nin 2000/31 E-Ticaret direktifi¹³⁷ ve ABD'de 1996 yılında yürürlüğe giren DMCA (Digital Millennium Copyright Act¹³⁸-Dijital Binyıl Telif Hakkı) ile uyar-kaldır yöntemi tercih edilmiştir. Erişim engellemeye, uyar-kaldır yönteminden sonuç alınmadığı takdirde başvurulmaktadır. Türk hukukuna uyar-kaldır sistemi, ilk olarak 5846 sayılı FSEK'in 4630¹³⁹ sayılı Kanun'un 37. maddesi ile 03.03.2001 tarihinde getirilen ek madde 4'ün 5101¹⁴⁰ sayılı Kanun'un 25. maddesi ile 03.03.2004 tarihinde değiştirilen 3. fıkrasıyla girmiştir¹⁴¹. FSEK ek 4. maddede İnternet erişim hizmetini durdurması talep edilecek merci olarak "Servis Sağlayıcılar" gösterilmişse de, 5651 sayılı ve yasa ve ilgili yönetmeliğe göre bunlardan anlaşılması gereken "Erişim Sağlayıcılar"dır. Çünkü, 5651 sayılı Kanun ve uygulama yönetmeliklerinde servis sağlayıcı diye bir İnternet aktörüne yer verilmemiştir.

5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasına göre; İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle, kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan Sulh Ceza Hâkimliği'ne başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir. Buna göre; kişilik hakkı ihlal edilen kişiler önce içerik sağlayıcıya buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcıya başvuru yaparak söz konusu içeriğin kaldırmasını

¹³⁷ (<http://www.e-ticaretmerkezi.net/abdirektif.php>, erişim:18.03.2016)

¹³⁸ (<http://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf>, erişim:18.03.2016)

¹³⁹ (http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=241576, erişim:18.03.2016)

¹⁴⁰ (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/03/20040312.htm>, erişim:18.03.2016)

¹⁴¹ "Dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla servis ve bilgi içerik sağlayıcılar tarafından eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunda tanınmış haklarının ihlâlî halinde, hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlâlê konu eserler içerikten çıkarılır. Bunun için hakları haleldar olan gerçek veya tüzel kişi öncelikle bilgi içerik sağlayıcısına başvurarak üç gün içinde ihlâlîin durdurulmasını ister. İhlâlîin devamı halinde bu defa, Cumhuriyet savcısına yapılan başvuru üzerine, üç gün içinde servis sağlayıcıdan ihlâlê devam eden bilgi içerik sağlayıcısına verilen hizmetin durdurulması istenir. İhlâlîin durdurulması halinde bilgi içerik sağlayıcısına yeniden servis sağlanır. Servis sağlayıcılar, bilgi içerik sağlayıcılarının isimlerini gösterir listeyi her ayın ilk iş günü Bakanlığa bildirir. Servis sağlayıcılar ile bilgi içerik sağlayıcıları, Bakanlıkça istendiği takdirde her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdür. Bu maddede belirtilen hususların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir."

isteyebilir. İnternet ortamında yer alan herhangi bir içeriğe erişim engelleme işlemi yapılabilir. Ancak bu işlem yüzde yüz o içeriğe ulaşamayacağı anlamına gelmez. Söz konusu içeriğe ulaşılmasını önlemenin yolu İnternet sitesinin sunucusundan o içeriğin kaldırılmasıdır. Ancak, içerik kaldırılrsa bile bir süre daha arama motorlarının¹⁴² ön belleklerinde¹⁴³ kalmaya devam eder. Çünkü, arama motorları belirli aralıklarla önbellekte yer alan bilgilerini güncellemektedir.

İnternet ortamında yer alan kişinin hakkını ihlal eden içeriğin kaldırılmasında görev İnternet aktörlerine aittir. Konunun daha iyi anlaşılması açısından bu aktörlere yakından bakmak faydalı olacaktır.

5651 sayılı Yasanın en önemli yeniliklerinden birisi İnternetin önemli aktörlerinden bazılarını tanımlamasıdır. İnternet ortamında yapılan bir yayın dolayısıyla hakkı ihlal edilen kimse öncelikle İnternet sitesinin içerik sağlayıcısına başvuru yapmalıdır. İçerik sağlayıcı; “*İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişiler*” olarak tanımlanmıştır. Gerçek kişiler ile dernek, şirket vakıf gibi tüzel kişilerin bu faaliyette bulunabileceği söylenebilir. Haber siteleri, gazetelerin İnternet siteleri içerik sağlayıcılara örnek olarak verilebilir.

¹⁴² Arama motorları bilginin asıl kaynağı değildir. Bu nedenle İnternette hakkınızda çıkan haberlerin arama motorlarından kaldırılması söz konusu değildir. Arama motorları girilen anahtar kelimeler için yaptıkları arama sonucu elde ettiği sayfa içeriklerini geçici olarak ön belleğinde tutarlar. Bir kişinin itibarını zedeleyen istenmeyen içerik veya haber, haberin geçtiği siteden kaldırıldığında, bu habere ilişkin sayfa veya bilgi de arama motorunun ön belleğinden belli bir süre sonra otomatik olarak silinmiş olacaktır. Bu nedenle önemli olan haberin asıl kaynağından haberi kaldırmaktır. Arama motoru zaten belirli zaman aralıklarından ön bellek bilgilerini güncellemektedir. Güncelleme esnasında asıl kaynaktan bulunan haberin silindiğini gördüğünde, arama motoru da önbelleğindeki haberi silecektir. Bu nedenle asıl kaynağından sildikten sonra arama motorundan haberin kaldırılması için herhangi bir işlem yapmaya gerek yoktur. Ancak kaldırılmak istenen haberin kaldırılması çok acil ise haberi barındıran internet sitesine başvurup istenmeyen haberi veya içeriği kaldırttıktan sonra arama motorlarının İnternet sitesinde yer alan “iletişim” veya “yardım” kısmından iletişime geçmek süreci hızlandıracaktır. (<http://www.bilgisayarbilisim.net/bilisim-hukuku-fl90/istenmeyen-haberin-internette-kaldirilmesi-t112120.html>, erişim:18.03.2016)

¹⁴³ Bilgisayar dünyasında bir bilginin kısmen veya tamamen kolay erişilebilen bir yere kopyalanma işlemine önbellek denir. Bu işlemdeki amaç, o bilgiye tekrar erişilmek istendiğinde erişim süresini kısaltmaktır. Başka bir ifadeyle, erişim hızını arttırmaktır. Bir arabellekten farklı olarak bir önbellekteki veriler yakın zaman içinde okunacağı tahmin edildiği verileri de içerebilir, dolayısıyla hiçbir zaman erişilmeden silinme ihtimali vardır. Önbellek neredeyse her türlü bilgisayar donanım ve yazılımında kullanılmaktadır. (<http://www.turkcebilgi.com/%C3%B6nbellek>, erişim:18.03.2016)

İnternet sitelerinde “iletişim”, “künye” “bize ulaşın” gibi başlıklar bulunmaktadır. Buradaki iletişim bilgilerinden içerik sağlayıcıya ulaşmak mümkün olabilir. Eğer bir haber sitesi söz konusu ise muhatap olarak “editör” ve “genel yayın yönetmeni” gibi sıfatlara sahip olan kişiyle iletişim sağlanmalıdır.

İçerik sağlayıcının sorumluluğu 5651 sayılı Kanun’un 4. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre içerik sağlayıcı; İnternet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur. Öte yandan içerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur. Örneğin, bir içeriğin altında yapılan yorumların “içeriği benimseme” açısından önemli olduğu söylenebilir. Çünkü bu yorumlar İnternet sitesinde editör kontrolünden sonra yayınlanmaktadır. Bu yorumlarda hak ihlali içeren ifadelere rağmen içerik sağlayıcı o yorumlara ilişkin herhangi bir işlem yapmıyorsa söz konusu içeriği benimsediği ileri sürülebilir. Ancak, yine de “bağlantı sağlama, benimseme ve içeriğe ulaşmasını amaçlama” terimlerinin ne zaman gerçekleşmiş olduğu somut olayda yargı organlarınca belirlenecektir.

İnternet ortamındaki bir yayın nedeniyle hakkı ihlal edilen kişi, içerik sağlayıcıya ulaşamadığı takdirde aynı taleple yer sağlayıcıya (hosting provider) başvuru yapmalıdır. Yer sağlayıcı 5651 sayılı Kanun’da; “hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişiler” olarak tanımlanmıştır.

Yer sağlayıcı, teknik olarak İnternet ortamında yayın yapılmasına imkân sağlar. Örneğin, xyz.com.tr adlı İnternet sitemin yayın yapılabilmesi için bir yer sağlayıcıyla anlaşmak gerekir. Bir kişi kendi evine kurduğu bir sunucu vasıtasıyla da İnternet ortamında yayın yapabilir. Ancak, bu maliyetli olduğundan genellikle yer sağlayıcılığı faaliyetinde bulunan bir kişi veya şirketle anlaşmak daha ekonomik bir tercih olacaktır.

5651 sayılı Kanun ve Yönetmeliklerine göre yer sağlayıcının iki temel yükümlülüğü bulunmaktadır. Birincisi, haberdar edildikten sonra hukuka aykırı içeriği kaldırmaktır. Diğeri ise trafik bilgisini tutmaktır. 5651 sayılı Kanun’un yer sağlayıcıyla ilgili bu hükmü 2000/31 EC sayılı Avrupa Birliği Direktifi ile uyumludur¹⁴⁴.

¹⁴⁴ (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=en>, erişim: 06.04.2016)

Buna göre, İnternet ortamında yapılan bir yayının dolayısıyla hakkı ihlal edilen gerçek ve tüzel kişi öncelikle söz konusu fiili işleyen İnternet sitesinin içerik sağlayıcısına başvurulmalıdır. 5651 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre; İnternet sitesinde bulunması zorunlu olan "iletişim" veya "künye" bilgisinden yola çıkarak gerekli başvuruyu yapmalıdır. Kişi, içerik sağlayıcıya ulaşamadığı takdirde aynı taleple teknik olarak İnternet ortamında yayının yapılmasına imkân sağlayan yer sağlayıcıya başvurulmalıdır.

5651 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte içerik veya yer sağlayıcıya başvuru yapılacağı belirtilmiş bunun hangi usulle yapılacağına ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştı. Burada, içerik veya yer sağlayıcıya yapılacak başvurunun mektup, iadeli taahhütlü posta, acele posta servisi veya noterden ihtar çekme yoluyla olabileceği söylenebilirdi. Ancak, 2014 yılında Kanunda yapılan değişikliklerle bu husus açıklığa kavuşturulmuştur. 3. maddenin üçüncü fıkrasına göre; bu Kanun kapsamındaki faaliyetleri yurt içinden ya da yurt dışından yürütenlere, İnternet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirim yapılabilir. Dolayısıyla, normal iletişim araçları yanında elektronik araçlarla da içerik veya yer sağlayıcıya ulaşmak artık hukuken mümkündür.

Özetle, uyar-kaldır yöntemi, İnternet sitelerinde URL uzantısında (tam web adresinde) yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği verilerin bir bölümünü teşkil eden "kısmi sorunlu içerik" kapsamındaki engelleme işlemi ifade etmektedir. 5651 sayılı Kanun kapsamında suç unsuru taşıyan kısmi içeriklerin kaldırılması için ilgili İnternet siteleriyle irtibata geçilmekte, böylelikle sakıncalı içeriklerin kaldırılması sağlanırken sitelere erişimin tamamen engellenmesinin önüne geçilmektedir. Dolayısıyla İnternette bir içeriğe yüzde yüz erişimin; ancak bu usulle engellenebileceği söylenebilir. Fakat İnternet sitesinin tamamı suç teşkil eden içerikten oluşuyorsa bu yöntem etkili olamayacağı için İnternet sitesinin tamamına erişimin engellenmesi gerekecektir. Uyar-kaldır yöntemi, bir İnternet sitesinin belirli bir kısmında yer alan içerik nedeniyle sitenin tamamının engellenmesini önleyen adaletli bir mekanizmadır.

Sonuç olarak, İnternet ortamında yapılan ve hukuki sorun teşkil eden bir yayında ideal olan seçeneğin içeriğin yayından çıkarılması olduğu söylenebilir. Zaten 5651 sayılı Kanun'un getirdiği en etkin ve demokratik çözüm yöntemi de budur. Bu yöntem, İnternete ilişkin düzenlemelerde birçok

ülkenin referans aldığı AB mevzuatında, önemle üzerinde durulan ve teşvik edilen bir uygulamadır.

SONUÇ

İlk çağdan günümüze kadar insanlık tarihi boyunca özel alan ihtiyacı hep olmuştur. Tarihsel araştırmalar, çeşitli dinlerde yer alan düzenlemeler ve hukuk kuralları özel hayatın tüm insanlar için ve her zaman geçerli olduğunu göstermektedir. Gerek ilkel gerekse modern hukuk sistemleri özel hayatı önemsemiş ve onu korumak için çeşitli düzenlemeler yapmıştır.

Çağımızda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahaleyi kolaylaştırmıştır. Kişi hürriyeti ve güvenliği, haberleşme özgürlüğü, kişisel veriler ve özel hayatın gizliliği ihlale uğrayan özgürlüklerin başında gelmektedir. 20. Yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri tarafından dünyanın kullanımına sunulan İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte gerek bireyler gerekse devlet tarafından yapılan özel hayat ihlalleri daha da artmıştır. Bugün, özel hayat ihlalinin kolaylaştırılan teknolojik cihazlara ulaşmak oldukça kolay ve ekonomiktir. Bu durum sıradan kişilerin bile ihlal yapabilmelerine olanak sağlamaktadır.

İnternet kullanımının yaygınlaşması nedeniyle özel hayat ihlalleri global bir boyut kazanmıştır. Bu durum devletleri uluslararası işbirliği yapmaya zorlamıştır. Çünkü İnternetin sınır aşan yapısıyla ulusal hukuklar çaresiz hale getirmiştir. Avrupa Konseyi Bünyesinde hazırlanan Siber Suç Sözleşmesi konuya ilişkin güzel bir örnektir¹⁴⁵. Siber Suç Sözleşmesi, Budapeşte Sözleşmesi adıyla da anılmakta olup İnternet ve bilgisayar ağları aracılığıyla işlenen suçlara ilişkin ilk uluslararası sözleşmedir. Küresel düzeyde etkilere sahip bir hukuki belgedir. Söz konusu sözleşme, sanal ortamda işlenen suçların ortak tanımlarının yapılmasını, bu alanda ülkelerin maddi ceza hukuku unsurlarını uyumlu hale getirmeyi, suçların soruşturulması ve kovuşturulması için gerekli olan yerel ceza usul hukuku yetkilerini sağlamayı ve etkin bir uluslararası işbirliği rejimi oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu sözleşme, siber ortamda özgürlüklerin, insan haklarının ve güvenliğin korunması ile risklerin azaltılmasına ilişkin kabul edilmiş uluslararası rehber olan belge niteliğinde olup devletlerin vatandaşlarının korumasına yönelik önemli bir araçtır.

¹⁴⁵ (<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss380.pdf>, erişim:17.03.2016), Türkiye bu Sözleşmeyi 10 Kasım 2010 yılında imzalamış ve konuya ilişkin TBMM tarafından da uygun bulma kanunu çıkarılmıştır.

Ülkemizde vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini İnternet ortamında korumak amacıyla, 5651 Kanun hazırlanmış ve söz konusu Kanun 2007 yılında yürürlüğe girmiştir. 5651 sayılı Kanun'a 2014 yılında 9/A maddesi eklenmiştir. Bu maddeyle, İnternet ortamında yer alan ve özel hayatı ihlal eden bir içerik nedeniyle söz konusu İnternet sitelerine erişim engelleme imkânı getirilmiştir. Başka bir ifadeyle, sanal ortamda meydana gelen özel hayat ihlalleri daha hızlı giderilmeye çalışılmıştır. Bu değişiklik olumlu olarak değerlendirilebilir. Ancak, İnternet ortamında yer alan bir içeriğe teknik olarak yüzde yüz erişim engellemenin mümkün olmadığı, alternatif erişim yollarının bulunduğu gerçeği dikkate alındığında, söz konusu içeriğin İnternet sitesinden kaldırılmasının nihai çözüm olduğu unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

AVCI, Feyzullah, Ceza Yargılamasında Özel Hayatın Gizliliği Hak ve Hürriyetinin Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilen Deliller Nedeniyle İhlali, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006

Cafer CANBAY, Alan Adları Yönetimi, Dünya Uygulamaları Türkiye İçin Çözümsel Yaklaşımlar, Telekomünikasyon Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara 2005

CATE, Fred H., "Principles of Internet Privacy", Connecticut Law Review, Vol. 32, 2000

CATE, Fred H., "Privacy and Telecommunications" Wake Forest Law Review, Volume, 33, Number, 1, 1998

DOĞAN, İlyas, Parçalayan Küreselleşme, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006,

DURAK, Yasemin, "İnternet Yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı Ve Hukuki Korunma", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, Sa. 1, Konya, 2014

EKER KAZANCI, Behiye, "Kişilerin İzinsiz Görüntülerinin Alınmasının TCK m.134 Çerçevesinde Korunması", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, Sa, 1, 2007

ERDEMLİ, Mahmut - ONUR, Tolga, "Türkiyede Özel Hayat ve Bilgi Edinme Hakkı İlişkisi: Bilgi Edinme Kurulundan İki Adım İleri Bir Adım Geri" Ankara Barosu Dergisi, Sa. 2014/3, Ankara

GÖREN, Zafer, "Türk-Alman Hukukunda Kişiliğin Korunması" Anayasa Yargısı Dergisi, C. 9, 1992

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref-GÖLCÜKLÜ, A.Feyyaz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002

GÜNAYDIN, Şerife, İnsan Hakları Kapsamında Özel Hayatın Gizliliği, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Kamu Hukuku anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2007

İMRE, Zahit, «Şahsiyet Haklarından Şahsın Özel Hayatının Ve Gizliliklerinin Korunmasına İlişkin Meseleler», İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 39, Sa. 1-4, 1974

KABOĞLU, İbrahim, Özgürlükler Hukuku, Afa Yayınları, İstanbul, 1993

KARAGÖZ, Kasım-BİRTEK, Fatih, "İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 8. Maddesi Kapsamında Ceza Yargılamasında Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, Sa. 2, 2008

KAYA, Mine, "Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması", Ankara Barosu Dergisi, Y. 68 Sa., Ankara, 2010

KAYA, Mine; "Sosyal Medya Ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara, 2015

KILINÇ, Doğan, "Türk Hukukunda Ve Mukayeseli Hukukta İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi ve İfade Hürriyeti" Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 14, Sa. 2, Ankara, 2010

KILINÇ, Doğan, "Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.61, Sa.3, Ankara, 2012

KILINÇ, Doğan, "Kişisel Verilerin Korunması ve Sosyal Ağlar", 4. Uluslararası Bilgi Güvenliği ve Kriptoloji Konferansı, Ankara, 2010

KLEVE Pieter-De MULDER Richard, "Privacy Protection an the right to information: in search of a new symbiosis in the information age", Cyberlaw, Security an Privacy Ed. Sylvia Mercado Kierkegaard, The Second In-

ternetional Conferance on Legal, Security and Privacy Issues in Information Technology, Beijing China, 2007,

MİLLER, A. R.: Assault on Privacy: Computers, Data Banks and Dossiers, The University of Michigan Press, 1971

ÖĞÜÇ, Çağdaş-KASAP, Fevzi, “İnternet Yayıncılığında Etik Yaklaşımlar: Özel Hayatın Gizliliği” Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.8, Sa.37, 2015

ÖZBUDUN, Ergun, “Anayasa Hukuku Bakımından Özel Haberleşmenin Gizliliği”, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1977

ÖZEK, Çetin, Türk Basın Hukuku, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1978

ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukukun Temel kavramları, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002

ROAGNA, Ivana, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması, Çev. Ayşe-gül Alkış Schäling, Avrupa Konseyi, Strazburg, 2012

SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar, “Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Sa. 3, 2013

ŞEN, Ersan, Devlet ve Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması, Kazancı Hukuk

TANDOĞAN, Halûk, “Şahsiyetin Akit Dışı İhlâllere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı Ve Basın Yoluyla Olan İhlâllere Karşı Özel Hayatın Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.20, Sa.1, Ankara, 1963

TEZCAN, Durmuş, “Bilgisayar Karşısında Özel Hayatın Korunması”, Anayasa Yargısı Dergisi, C. 8, 1991, s. 385

ÜLKÜ, Muhammet Murat, “5237 Sayılı TCK 132-140 Maddelerinde Yer Alan Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar” Samsun, 2005

ÜZELTÜRK, Sultan, 1982 Anayasası ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine Göre özel Hayatın Gizliliği Hakkı, Beta, İstanbul 2004

WARREN Samuel and BRANDEİS, Louis The Right to Privacy, 4 Harvard Law Review, 1890

Yayımları, İstanbul 1996

ZEVKLİLER, Aydın, Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku-Aile Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara, 1992

İNTERNET KAYNAKLARI

ARSLAN, Hilmiye, “Amerika İle Avrupa Birliği Hukuki Düzenlemelerinin Gizlilik Haklarına Bakış Açısının Karşılaştırılması” (<http://inet-tr.org.tr/inetconf10/bildiri/18.doc> erişim: 20.12.2015)

BOZLAK, Ayhan, “Kamusal Bağlamda Özel Hayatın Korunması: ABD Federal Yüksek Mahkemesi Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması Arasında Mukayeseli Bir İnceleme, TBB Dergisi 2013, Sa. 109, s. 84; ÖZDEMİR, Kenan, “Türk Hukukunda Ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Özel Hayatın Gizliliği”, (http://www.hukuki.net/hukuk/index.php?article=515#_ftnref62 erişim:15.12.2015)

DOĞAN, Yusuf Hakkı, “Özel Hayata Karşı İşlenen Suçlar”, <http://www.cezabb.adalet.gov.tr/makale/146.doc>, erişim: 15.12.2015

ERALP, Özgür, “KPS (Kimlik Paylaşım Sistemi), AKS(Adres Kayıt Sistemi) Uygulamaları Işığında Bireysel Mahremiyet” <http://www.ozgurealp.av.tr/makaleler/tckimliktdb.htm> erişim: 20.12.2015

İLKİZ, Fikret “Kişilik Hakları ve Medya”, http://www.byegm.gov.tr/seminerler/mardin_viii/mardin_17.htm, erişim:20.12.2015)

İlkiz, Fikret, “Özel hayatın gizliliğinin ihlali”, 2007, (<http://bianet.org/bianet/bianet/98197-ozel-hayatin-gizliliğinin-ihlali>, erişim:25.12.2015)

TANSUĞ, Avniye, “AB’nin Yeni Ekonomik Silahı: Veri Saklama Hukuku”, http://www.acikradyo.com.tr/default.aspx?_mv=a&aid=14260 erişim: 20.12.2015

YILDIZ, Aysel, (<https://yenimedya.wordpress.com/2016/03/14/dunyada-akilli-telefona-sahip-olma-ve-internete-erisim-oranlari/>), erişim: 15.03.2016

<http://www.mailce.com/bilgi-teknolojisi-nedir.html>, erişim: 28.02.2016

<http://www.btk.gov.tr/tr-TR/Anasayfa>, erişim: 08.03.2016

http://www.btk.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FSayfalar%2FPazar_Verileri%2F2015-Q2.pdf, erişim: 08.03.2016)

<http://www.dwc.com/tr/abdye-siber-sald%C4%B1r%C4%B1/a-18187103> <http://www.amerikaninsesi.com/content/amerikan-genel-kurmayina-siber-saldiri-devlet-destekli/2907162.html>, erişim: 08.03.2016)

<https://wikileaks.org/>, erişim: 08.03.2016)

http://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/panama-belgeleri-nedir-kirli-parayi-anlama-rehberi,N8tfyV_t7kOip5j93JuG3g/xRel5X09Dke8-homfjWE7w, erişim: 10.04.2016

<http://www.gazetevatan.com/50-milyon-turk-un-kimlik-bilgileri-sizdi-931968-gundem/>, erişim: 10.04.2016

<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6698.html>, erişim: 12.04.2016

<http://shiftdelete.net/facebook-hakkinda-iliginc-bilgiler-68933>, erişim: 09.03.2016

<http://webrazzi.com/2015/02/09/sosyal-aglar-aktif-kullanici-webrazzi-pro/>, erişim: 09.03.2016

<http://www.eticaret.com/eticaret-sozlugu/http-nedir/>, erişim: 06.04.2016

<http://http.nedir.com/>, erişim: 06.04.2016 (erişim: 06.04.2016)

<https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/anayasa.uc?p1=41>, erişim: 28.03.2016

<https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/anayasa.uc?p1=58> erişim: 28.03.2016

http://www.tib.gov.tr/dokuman/5651_genel%20gerekce.pdf, erişim: 01.12.2015

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf>, erişim: 15.03.2016

<http://www.sozlukanlaminedir.net/agyarini-mani-efradini-cami-nedemektir/>, erişim: 09.03.2016

http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf, erişim: 25.12.2015)

- <http://ihami.anadolu.edu.tr/aihmgooster.asp?id=30>, erişim:15.12.2015)
- [https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#\[1\]](https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#[1]), erişim:25.12.2015
- [https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#\[1\]](https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#[1]), erişim:25.12.2015
- <https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#>, erişim: 20.12.2015
- <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=mahremiyet&ayn=tam>, erişim: 20.12.2015
- <https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#> erişim: 20.12.2015
- <https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#> erişim: 20.12.2015
- <https://www.privacyinternational.org/article/phr2006-overview-privacy#> erişim: 20.12.2015
- <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta70/eres428.htm>, erişim:10.03.2016
- <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta70/eres428.htm>, erişim:20.12.2015
- <http://turkish.turkey.usembassy.gov/media/pdf/abd-anayasasi.pdf>, erişim:10.03.2016
- <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/14-%C4%B0SPANYA%20533-584.pdf>, erişim:10.03.2016
- <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/08-ALMANYA%20209-276.pdf>, erişim:10.03.2016
- <https://anayasa.tbmm.gov.tr/docs/isvicre.pdf>, erişim:10.03.2016
- http://www.adaletbiz.com/images/dosyalarim/BELC_KA_ANAYASASI.pdf, erişim:10.03.2016
- <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/10-%C4%B0TALYA%20319-354.pdf>, erişim:10.03.2016
- <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/13-PORTEK%C4%B0Z%20439-532.pdf>, erişim:10.03.2016

- (https://www.unodc.org/.../Uruguay_const_1967, erişim:10.12.2015
http://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html, erişim:10.12.2015
<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/ihs.htm>, erişim:10.12.2015
<http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=template&id=188&lang=0>,
erişim:10.12.2015
<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6518.html>, erişim:15.03.2016
<http://www.tib.gov.tr/tr/>, erişim:15.03.2016
http://www.tib.gov.tr/sss_detay.html#4 , /, erişim:15.03.2016
<http://v1.ce.com.tr/sour.ce/index.asp?wss=ce.com.tr&wpg=hizmetdetay&did=D9C96C6D-7346-;4153-949A-3ECED03F31D0>, /, erişim:15.03.2016
<http://www.melihguney.com/yasak-sitelere-nasil-girilir.html>, erişim:15.03.2016
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.11746&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=internet>, erişim:15.03.2016
http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/15.html, erişim:15.03.2016
http://www.tib.gov.tr/sss_detay.html#4, erişim:15.03.2016
http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/24.html, erişim:15.03.2016
<https://www.esb.org.tr/sites/default/files/tuzuk.pdf>, erişim:17.03.2016
<https://www.esb.org.tr/biz-kimiz>, erişim:17.03.2016
AVEA ve TNET şirketleri 2016 yılının başında Türk Telekom şirketi çatısı altında birleşmiştir. (<http://www.avea.com.tr/web/Destek/turk-telekomla-ilgili-merak-edilen-her-sey/Genel/ortak-marka-nedir>, erişim:17.03.2016
https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0internet_ileti%C5%9Fim_kurullar%C4%B1_dizisi, erişim:06.04.2016)
<http://yetkilendirme.btk.gov.tr/Yetkilendirme/yetkilendirme-arama.xhtml> sayfasından ulaşılabilmektedir. erişim:17.03.2016
<https://www.esb.org.tr/sss#>, erişim:17.03.2016
<https://www.facebook.com/help>, erişim:17.03.2016
<https://support.google.com/youtube#topic=4355266>, erişim:17.03.2016

- <https://www.esb.org.tr/sss#>, erişim:17.03.2016
- http://www.tib.gov.tr/tr/tr-duyuru-55-ozel_hayatin_gizlilikinin_ihlali_-_bireysel_basvuru.html, erişim:17.03.2016
- http://www.tib.gov.tr/tr/tr-duyuru-55-ozel_hayatin_gizlilikinin_ihlali_-_bireysel_basvuru.html, erişim:17.03.2016
- <http://www.btk.gov.tr/tr-TR/Sik-Sorulan-Soru/Elektronik-imza-nedir>, erişim:17.03.2016
- (<http://www.btk.gov.tr/tr-TR/Sik-Sorulan-Soru/Mobil-elektronik-imza-ile-elektronik-imza-arasindaki-fark-nedir-Mobil-imza-da-elektronik-ortamda-yapilan-islemlere-hukuksal-gecerlilik-saglar-mi>, erişim:17.03.2016
- <https://www.ihbarweb.org.tr/ohg/>, erişim:17.03.2016
- https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nternet_ileti%C5%9Fim_kurallar%C4%B1_dizisi, erişim:20.03.2016
- http://www.chip.com.tr/haber/https-nedir-nasil-varsayilan-hale-getirilir_28940.html, erişim:20.03.2016
- <https://www.w3.org/Protocols/rfc2616/rfc2616.html>, erişim:06.04.2016
- <https://www.trustworthyinternet.org/ssl-pulse/>, erişim:20.03.2016
- <http://www.e-ticaretmerkezi.net/abdirektif.php>, erişim:18.03.2016
- <http://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf>, erişim:18.03.2016
- http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=241576, erişim:18.03.2016
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/03/20040312.htm>, erişim:18.03.2016
- <http://www.bilgisayarbilisim.net/bilisim-hukuku-f190/istenmeyen-haberin-internette-kaldirilmesi-t112120.html>, erişim:18.03.2016
- <http://www.turkcebilgi.com/%C3%B6nbellek>, erişim:18.03.2016
- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=en>, erişim:06.04.2016
- <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss380.pdf>, erişim:17.03.2016
- <http://www.turk-internet.com/portal/yazigoster.php?yaziid=52771>, erişim:14.04.2016

